

TETPAMHNA

ΒΓΑΙΝΟΥΝΕ ΤΡΕΙΣ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΧΡΟΝΟ ΜΟΝΟ ΜΕ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΓΛΗ
ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΔΡΟΣΟΣ ΚΡΑΒΑΡΤΟΓΙΑΝΝΟΣ - ΑΜΦΙΣΣΑ

- ΡΕΝΟΣ ΗΡΑΚΛΗ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ: *Οι «ξωφλημένοι» πού θορυβοῦν.* [“Αρ- 753-7
θρο γιά τόν ἐπάσιχντο θάνατο τῆς Γενιάς τοῦ Μεταπολέμου, πού ξέπεσε
καί ὑπηρετεῖ τὸ Κατεστημένο (πού κάποτε ὠρρίζονταν οἱ σήμερα φιγου-
ράροντες ὡς «φορεῖς τῆς» πῶς θά σάρωναν).]
- Ὁ φυλακισμένος καί ἡ γάτα τοῦ νοσοκομείου. (Διήγημα) 780-3
- 4 διηγήματα στά γερμανικά, μεταφρασμένα ἀπ’ τόν Μαρτίνο Γιόρνταν: *Ἡ 784-804
Μηχανή πού ἔδινε τὴν εὐτυχία, Στους κήπους τοῦ Φίνιον, Ὁ ῥόλος, Τὸ
διώξιμο τῆς παραδουλεύτρας.*
- *Γράμματα τοῦ Πατέρα*, στά ματωμένα χρόνια τοῦ Ἐμφυλίου (‘47). 769-75
- *TETPAMHNIAIA* Κρίσεις, σχόλια, λιβελλοί, γράμματα κ.λ 830-44
- Ἵ Ὁ τελευταῖος Κατεπάνω στά Γιάννενα: Κώστας Φρόντζος. 830-3
- Ἵ Ἡ Ἐταιρία Ἡπειρωτικῶν Μελετῶν 833-5
- Ἵ Ὁ καθένας μόνος [Σχόλιο γιά τὴν ἀπερίγραπτη κατάντια τῶν καθημερινῶν 835-7
μας παλιοφυλλάδων (καί μὲ εἰδικώτερη ἐπίκριση τῆς *Καθημερινῆς*, πού
δημοσίευσε λιβανωτὸ σ’ «ἐξομολογητικὸ» βιβλίο ἐνὸς ἀτάλαντου κιναιδου,
προβάλλοντάς το σάν... «τίμιον»! κ.λ.)]
- Ἵ Ἡ («Ἐποπτεία») 3, μὲ δύο καλὰ ἐπιθετικά κείμενα: 837-42
- Ἵ Ἡ λιβελλογραφικὴ ἐπιστολὴ *Δ. Βλαντῆ*, κατ’ *Ἀλεξάνδρου Κοτζιά* (τῆς 837-40
«Καθημερινούλας μας» ἐφημερίδας, τῆς Ἑλένης δ’ Ἀρχ μας), πού πιά-
νεται νὰ κλέβῃ, στὸν «Ἐωσφόρου» του, τὰ μάτια τοῦ *Ραγόζιν*, ἀπ’ τὸν
«Ἡλίθιο» τοῦ *Ντοστογιέβσκι!* (Μεγάλῃ πλάκα!)
- Ἵ *Π Δρακόπουλου*: *Εἰσαγωγή κατὰ «-ισμῶν», «ἰδεολογιῶν», «ὀλοκληρω-* 840-42
τισμῶν», θεωρητικῶν συστημάτων, θρησκευτικῶν καί πολιτικῶν φα-
νατισμῶν κάθε λογῆς κ.λ.
- Ἵ Ὁ κάθε ἀτάλαντος καί κάθε νεκρὸς πνευματικά ἀπὸ χρόνια (ἢ κι ἀπὸ γε- 842
νεσιμιοῦ του) γίνεται μέλος τῆς «Ἐπιτροπῆς Βραβείων» τοῦ Ἀπολιτι-
σμοῦ μας! (Δέ σοβαρεύεται ἡ «κυβέρνησή μας» στά πνευματικά καί στά
τῆς παιδείας ἐν γένει.)
- Ἵ Ὁ κάθε γελοῖος δημοσιογραφίσκος καί παλιοφυλλάδα βαπτίζον «μεγάλους» 842
τῆς λογοτεχνίας μας ὅποιους θέλουν!
- Ἵ Ἡ ἄξια Χάρις Ἰγγλέση πέθανε, στίς 14 Σεπτεμβρίου, καί κανεὶς ἀπὸ τοὺς 842-3
φωριαλοῦς δέ μιλᾷει, δέ γράφει γι’ αὐτήν! (Ἡ «μοῦρα» τῶν ἄξιων στὸν
ἀναξιοκρατούμενο Τόπο μας.)
- Ἵ Ὁ Φώτης Ἡρακλῆ Ἀποστολίδης πέθανε στίς 3 Ὀκτωβρίου. 843-4
- *ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ*: Τὰ κείμενα τῶν σελίδων 805-23, ποιήματα καί πεζά, ἔλα 805-23
πρωτοδημοσιευμένα ἐδῶ, ἐγκρίνονται σάν ἀνθολογήσιμα κατ’ ἀρχὴν
στά μελλοντικά Συμπληρώματα τῆς *ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ* τῆς *Νεοελληνικῆς*
Γραμματείας. (Καί τοῦτο σημαίνουν πάντα, στά *Τετράμηνα*, οἱ κεφα-
λίδες: *ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ* Ρ.Η.Α., πάνω ἀπὸ κείμενα ἄλλων.)
- Σημειώσεις, κεφαλίδες, ὑπότιτλοι καί γενικὴ ἐπιμέλεια τοῦ τεύχους. ⇒

Σελ. 753-848
Δραχμὲς 100

10-11

Φθινόπωρο —
Χειμῶνας '76

ΡΕΝΟΣ ΗΡΑΚΛΗ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ: ΠΡΟΣΩΚΡΑΤΙΚΟΙ, 4.	758-63
<i>Πρώιμες ήρακλείτειες προσπελάσεις:</i>	
I: 'Ο λόγος του 'Ηρακλείτου.	758-61
II: <i>Κόσμος-Λόγος, Πῦρ-Αἰών, στὸν 'Ηράκλειτο.</i>	761-2
III: <i>Τὸ τραγικὸ διαλεκτικὸ ὄργανο Ποίησης, Τραγωδίας, Φιλοσοφίας, Σοφιστικῆς, Ρητορικῆς καὶ Πεζογραφίας ἐν γένει, ποὺ πρωτοκαμινεύεται στὸν 'Ηράκλειτο.</i>	762-3
ΗΡΑΚΛΗΣ Ν. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ. <i>Γράμματα στὸ Ρένο.</i> [Ματωμένα χρόνια τοῦ 'Εμφυλίου ('47): Θεσσαλία-Χάσια.]	776-9
— <i>Ἀνομία.</i> 'Ορισμὸς καὶ ἀνάπτυξη τῆς βασικῆς ἀναρχικῆς θέσης. Βιβλιογραφία.	764-5
— <i>Θαυμασμός.</i> 'Ορισμὸς καὶ ἀνάπτυξη τῆς βασικῆς φιλοσοφικῆς προϋπόθεσης.	765-7
— <i>Δημήτριος Γούναρης.</i> Μία σκιαγραφία του.	767-8
'Υπογραφή τοῦ Η.Ν.Α.	768
ΣΤΑΝΤΗΣ Ρ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ. Δυὸ ποιήματα:	805-6
— <i>Λογοδοσία.</i>	805
— <i>Προτίμηση.</i>	805-6
ΦΩΤΗΣ ΗΡΑΚΛΗ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ. Κάτι τοῦ 'Ίψεν (λόγος τοῦ <i>Πιέρ Γκίντ</i>) ἰδιόγραφό του.	844
A. ΒΛΑΝΤΗΣ. Γράμμα του περὶ 'Αλεξάνδρου Κοτζιᾶ κλέπτοντος, στὸν 'Εωσφόρο του, τὰ πασίγνωστα μάτια τοῦ Ραγόζιν, ἀπ' τὸν 'Ηλίθιο τοῦ Ντοστογιέβσκι (κ.ἄ. διασκευαστικά).	837-40
ΑΓΓΕΛΟΣ ΔΟΥΡΟΣ. Τρία ποιήματα:	
— <i>Χοαί.</i>	810
— <i>Τίμια πράγματα...</i>	810
— <i>Σαμαρ'.</i> (Σατιρικὸ τοῦ 'Αντόνη Σαμαράκη.)	810
ΠΑΝ. ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ: <i>Μεῖνε μόνος,</i> * <i>Ἀμπραμ Τσιβόλσκι!..</i> (Πεζό.)	812-23
— <i>Εἰσαγωγή κατὰ -ισμῶν, αἰδεολογιῶν, ἀλόκληρωτισμῶν, θεωρητικῶν συστημάτων, θρησκευτικῶν καὶ πολιτικῶν φανατισμῶν κάθε λογῆς.</i>	840-2
MARTIN JORDAN übersetzt <i>Renos</i> . 4 Kurzgeschichten:	784-804
<i>Die Maschine, die das Glück gab.</i>	784-91
<i>Die Sparbüchse.</i>	792-801
<i>Der Rausschmiss der Putzfrau.</i>	801-3
<i>Der Rausschmiss der Putzfrau.</i>	803-4
ΔΡΟΣΟΣ ΚΡΑΒΑΡΤΟΓΙΑΝΝΟΣ: <i>Κατάλογος ρωμαϊκῶν αὐτοκρατορικῶν νομισμάτων εὐρημάτων 'Αμφίσσης.</i>	824-9
<i>Αὐτοκρατορικὰ ρωμαϊκὰ νομίσματα εὐρημάτων 'Αμφίσσης - Κλισέ:</i>	828-9
ΜΑΡΙΑ ΛΟΓΟΘΕΤΗ. Δυὸ ποιήματα:	809
<i>'Εμᾶς μονάχα.</i>	809
<i>*Ἀρνηση.</i>	809
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΝΑΓΟΥ: <i>'Αφελὲς παραμύθι.</i> (Πεζό.)	807
ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΤΙΑΗΣ: <i>Νιστὸ Συνέδριο.</i> (Ποίημα.)	806
ΕΛΕΝΑ ΣΤΡΙΓΓΑΡΗ. Πέντε ποιήματα:	808-9
<i>'Ο *Ἄσπος τοῦ Θανάτου.</i>	808
<i>'Ημερήσια ἐκδρομή.</i>	808
<i>Δὲν παίζω.</i>	808
<i>'Η μάντρα.</i>	809
<i>Μήπως</i>	809
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΧΥΤΗΡΗΣ. Δυὸ ποιήματα:	811
<i>'Η τρελλή καμπάνα.</i>	811
<i>Χαμαὶ πέσε.</i>	811

Δρόσος Κραβαρτόγιαννος (*'Αμφίσσα, τηλ. 0265:28320 καὶ 28505). 'Η συνδρομή: ἐλεύθερη, ἀπὸ 50 δρχ καὶ πάνω. Τυπογραφεῖο: Κ. Κουλουφάκου, Καλλέργη 5, Αθῆναι, τηλ. 5246818.

ΠΑΡΑΔΕΙΨΗ: Προσθέστε στὸ τέλος τῶν ὑποσημειώσεων τῆς σελ. 763 τὴν ἐξῆς ἀράδα: 121. 'Ηράκλειτος. D¹ 157 11 - 158 3 [30 (20)]. M¹ 318a 9-12 (27). Στιχοποιῶ δ' ἴδιος.

Οί «ξωφλημένοι» πού θορυβοῦν

ἀπ' τὰ «μπαλκόνια», τὰ «χωριά» καί τὰ «κανάλια» τοῦ ἴδιου ἀπράνταχτου κατεστημένου τῆς σαπίλας πού αὐτοί κάποτε ὠρρίζονταν πῶς θά γαρέμιζαν!

Μέ τί ὄρκους, ἀποφάσεις, κλαγγές κ' ἐξαστράψεις «νέων αἰχμῶν», (νέων μετάλλων), (νέων ποιότητων καί ὑπομιῶν) ξεκίνησαν! Καί τί περήφανος ὁ καλπασμός τῶν ἀλαζόνων τους! Τί χρεμετίσματα ἀλόγων καί τί θώρακες, τί σκουτάρια, τί ἀχός τοῦ μπρουντζοῦ καί τοῦ σίδηρου τῆς «πύθ ἀσυμβίβαστης» ἐφηβείας!.. Καί τώρα τί θέσεις καί βολέμματα, τί σάλια καί χλιχλισματα καί τρόμος θανάτου ραγδαία ἐπερχόμενου - τί ἀπογνωσμένα σάλια καί τζιλβέδες οἱ μέ κλονούμενες τίς ἀπό χρόνια πολύσπαστες μέσες γιά νά «προλάβουν», νά φανοῦν στά μπαλκονάκια οἱ γλιτσεροί, λίγο πρὶν ἀπ' τίς ξυλόκασσες καί τοὺς μαύρους λάκκους μέ τίς μύγες!..

Φωνάζαν τὴν πείρα τους τοῦ πυκνοῦ θανάτου, τὸ βλέμμα πού τοὺς χάρισαν τὰ αἵματα τοῦ Πολέμου, τῆς Κατοχῆς, τῆς Ἀντίστασης, τοῦ φριχτοῦ Ἐμφύλιου, μέ τοὺς νεκρούς καί τὰ στρατόπεδα καί τὰ λογῆς-λογῆς ἀγκαθερά ὄλα συρματοπλέγματα! Φωνάζαν τοῦ κόσμου πῶς εἶδαν αὐτοί, εἶπιασαν ἐπ' αὐτοφώρῳ τίς προδοσίες ὄλες, τίς φενάκες ὄλες, τίς ἀθλιότητες τοῦ δειλοῦ πνεύματος ὄλες τῶν περασμένων (ξωφλημένων γενεῶν)! Διακήρυξαν πῶς δίχως ἔλσος, δίχως ἴχνος οἴκτου ἢ χαρίσματος ἔσχατης θλιβερῆς ἐπιβίωσης — «πρὸς τί;» — σ' ἐπαίσχυντα ξεπεσμένους τῆς προηγούμενης «γενιάς», θά σά ρω να ν τὰ π ά ν τ α, θάδειχναν γυμνοὺς στὸ διψασμένο λαό τοὺς ἀνάξιους «πνευματικούς» ψευτοταγούς του, καί θά τοὺς κρέμαγαν αὐτοῦ, στίς δημόσιες πλατεῖες τῆς Ἀνοιχτῆς κι Ἀφοβῆς Κριτικῆς, πτώματα τυμπανιαῖα γιά «παράδειγμα ἑσαεῖ!» Καί τὰ γενναῖα ἐκτελεστικά παλληκάρια τους ἔβαλαν κάτω τὰ κείμενα, τὰ γραφτὰ καί τίς στάσεις ὄλες πού δέν ἀπόδιναν ἀχὸ εὐγενῶν μετάλλων, καί τὰ κατατρύπησαν μέ τὰ κοντάρια, τὰ κάναν κόσκινα μέ τίς ριπές, τὰ κλώτσησαν χασκογελῶντας, παλιοντενεκέδες ἐκεῖ σκουριασμένους, ξεσκισμένα χαρτόνια καί μάσκες καταλασπωμένες, πού τὰ ξέσερν' ὄλα ὁ ἄνεμος... Σίφουνας ἀπὸ χαρτιά ξεσηκώθηκε, καί γυρόφερναν ψηλά διάτρητα, κι ὁ βοριάς φύσαγε παγερός, θανατερός, δηλητήριο ὡς τὰ γιάλινα κόκκαλα γιά τοὺς ἀνήμπορους, τοὺς σκληρωμένους, τοὺς πιασμένους στὰ δόκανα τῶν ἄσειτων κριμάτων τους, ροβολῶντας ἀπὸ ψηλά: κορφές ὅπου ὁ θάνατος, μέ γυμνά σπαθιά καί πυρωμένες κάννες, δίδαξε βῆμα-βῆμα, πτώμα-πτώμα, μαῦρο σύννεφο ὄσους τοῦ ξέφυγαν, π ο ι ἄ ζ ω ἢ ἀξίζει μ ὀ ν ο νὰ περισώζεται, π ο ι ἄ β α θ ῦ τ α τ ἡ αὐταίσθηση ἀμέρωτης ἐλευθερίας δικαιούται νὰ ψιθυρίζῃ τὸ παραμικρὸ γιά κ ρ ἰ σ ἡ καί μ ε τ α β ο λ ἡ μέσα δῶ, ἀξιῶνοντας συνέχεια καί δίκιο νὰ στέκῃ ἀντικρὺ του... (Λίγο δύσκολα: μὰ θά τὰ καταλάβετε κάποτε, οἱ νέοι πού πάλι ἀξιῶνετε.)

Ἡ λεγόμενη (Γενιά τοῦ Τριάντα), περισσεύσασα πάντ' ἀναιδῆς, καί ψευδέστατα τὰ πάντα χαλκεύσασα καί ἰσχυριθεῖσα θρασύτατα γιά τόσους ἀξιώτερους παλιούς, κατέχουσα «πόστα», «βῆματα», θέσεις-κλει-

διά, σταγονομετρικές στρόφιγγες ψευτοαναγνώρισης και στραγγαλισμού νεώτερων, σοφά μαστορεμμένες έτσι πού τίποτα ίκανό ποτέ, άξιο ποτέ, ουσιαστικό γενναία ποτέ, νά μή ν π ε ρ ν ά η, νά μήν προβάλλεται, νά μήν καταφέρνῃ μὲ κανέναν τρόπο νά μιλήσῃ, νά λειτουργήσῃ άφυπνιστικά, άδηγητικά σὲ φῶς, κ α τ α ρ γ η τ ι κ ά τ ο ὕ κ α τ ε σ τ η μ έ ν ο υ κ α κ ο ὕ (γιατί περὶ αὐτοῦ πρόκειται πάντα, σ' έσχατῇ άνάλυση): αὐτή, ἡ (όσο άλλη καμμιά) κλικαδόρικη, μισαλλόδοξη, φανατική και πεφουσιωμένη (όνόματι μάλιστα «φιλελεύθερων», τάχα, «ιδεῶν» κι «ἀξιῶν»), ὠ ρ γ α ν ω μ έ ν η σ τ ὸ κ α κ ὸ και σ τ ὸ γ ρ ά π ω μ α (άξεκόλλητα) έπικεφαλῆς τῆς ὑποτιθέμενης «συνείδησης τῶν Καιρῶν και τοῦ Τόπου», άλληλοβανιζόμενη συναμετάξυ της και άλληλοθεώνουσα μ' έμετικές έσωτερικές «διαδικασίες» της τὰ βδελυρά νούμερά της ἔλα κατὰ σειράν, ὥστε ν' αὐτοθεώνεται συνέχεια έτσι, μὲ γλοιώδη ναρκισσικά τσιτσιδώματα και αὐτοκαθρεφτισμούς στὰ βαλτονέρια και τὰ έκπλύματα τοῦ έγκάθετου ἀπόξω Κατεστημένου, πού τὴν έπευλογοῦσε γιατί τ ἡ ν ἦ θ ε λ ε τ έ τ ο ι α: προπάντων ά κ ί ν δ υ ν η σ ά «λόγο», σάν «πνεῦμα», σά «δημιουργία» ὅποιαδήποτε, σά «συνείδηση» τάχα, μέσα δῶ: αὐτή, ἡ έπαίσχυντη «Γενιά τοῦ Τριάντα», μ' ὄλο τὸ κ ε ν ὸ τοῦ ὁποίου ἦταν φορέας (έκτὸς ελάχιστων ουσιαστικῶν πού εξέφραζε, άλλά παθητικά και αὐτά, κι άδρανῆ πάντα) - αὐτή, βέβαια, δέχτηκε, κυριώτατα, τὰ πλήγματα, και, ἴσχυσε δέν ἴσχυσε (σὲ πρώτες φάσεις), πάντως, ἐν τέλει, δ ε ί χ τ η κ ε, ξεμασκαρεύτηκε οὕτως ἡ άλλως, και ξ έ π ε σ ε ὀ ρ ι σ τ ι κ ά σ τ ι ς σ υ ν ε ι δ ῆ σ ε ι ς.

Τὸ 1960 εἶχε συντελεστῆ αὐτό, πάνω-κάτω. Οἱ έφηβοι, τότε, βρίσκταν μὲν άκόμα μπροστά τους φορεῖς τῆς ξεμασκαρεμμένης αὐτῆς «Γενιάς τοῦ Τριάντα» νά διατηροῦν «πόστα» και «βήματα», θέσεις-κλειδιά κ' έπιμελῶς (ἀπ' τὸ Κατεστημένο, πού τους εἶχε πιστούς δούλους) συντηρούμενους μηχανισμούς συστηματικῆς έξαλλοίωσης τοῦ πραγματικοῦ και τῶν δεδομένων ἔλων τῆς παράδοσης, ὥστε νά μήν ξεμυτίξῃ τίποτα τὸ ουσιαστικό, τὸ γενναίο, τὸ άπελευθερωτικό, στὴν παιδεία και στὴν εὐρύτερα τάχα άσκούμενη καλλιέργεια ἀπ' τὸ κράτος και τὰ φυσικά παρεκτάματα ἡ κ' έπίτηδες γι' αὐτά στημένα μαγαζιά του, ἦ τ α ν ὀ μ ω ς π ι ά κ ι ά λ λ ο τ ὸ σ ο κ α τ ε σ τ η μ έ ν η σ υ ν ε ι δ ῆ σ η έ π ί σ η ς ἡ γύμνια κ' ἡ φτώχεια σὲ οὐσίες, σὲ ποιότητες τοῦ καιροῦ πράγματι ανταποκριτικές, σὲ δημιουργίες δραστικές, αὐτῆς τῆς τυπικά μὲν «κρατούσης» άκόμα «γενιάς», άλήθεια ὅμως τόσο άποκουφωμένης και κατάρξερης, πού ἦταν ὄντως έτοιμη νά ξεκολλήσῃ σάν ξερόφλοδο, στὸ πρῶτο φύσημα τοῦ άνέμου.- ὅποιοι ν έ ω ν π ρ α γ μ ά τ ω ν άνέμου.

Κι ὅμως τίποτα δέν έπεσε — κανένα ξερό φλούδι, κανένα φρύγανο ἀπὸ πουθενά — και τίποτα δέν άκούστηκε, κανέναν άνεμος νά σέρνῃ, νά παίρνῃ, ν' άφανίξῃ... "Έτσι, σάν «ξαφινικά», σάν «άνεξιγγητα», κ ά τ ι ά λ λ ο φ ά ν η κ ε ν ά σ υ μ β α ί ν η' κι ὅσο κι αν κάποιιοι δέν ἠθελαν νά τὸ πιστέψουν — μ' ὄλο πού τόβλεπαν, ὀλοκάθαρα, ἀπ' ἔλα τὰ φριχτά σημάδια (πού φάνηκαν και στὴ βιτρίνα επιτέλους, μὲ τὴ δικτατορία) — μολαταῦτα ναί, α ὕ τ ὸ συνέβαινε!

Καὶ ἦταν: Ὁ θάνατος, πὸ σάρωνε ἤδη καὶ τοὺς «σαρωτές» τῶν χτεσινῶν «φλουδιῶν»..- καὶ τοὺς σάρωνε ἀθόρυβα: ἀ π ὀ μ έ σ α !

Παραάργησε ἡ ἀποκόλληση τῶν ἐπαρμάτων τοῦ κούφου Μεσποπέμου ἀπ' τὴς ξανά φλεγμαίνουσες πληγές αὐτοῦ τοῦ Τόπου;.. Ἡ «ἐξέφραζαν», τάχα, στὰ σοβαρά, τίποτ' ἀληθινό, πραγματικό, ἢ ἀνταποκριτικό σὲ στοιχεῖα ἀθεράπευτα καὶ δρῶντα πάντα νοσηρά μέσα στὴ εὐρύτερο σῶμα τοῦ λαοῦ τούτου, παρά τὰ λεγόμενα (καὶ τ' ἀναμφισβήτητα κατ' ἀρχὴν ποθούμενα) ὅσον ἐξείνησαν πρὶν τριάντα χρόνια γιὰ «καταλυτές» τοὺς «δνόματι τοῦ Νέου Καιροῦ», τῶν νέων ἐπιγνώσεων κ' ἐπιταγῶν, τῶν νέων οὐσιῶν καὶ ποιότητων τοῦ «Μεταπολέμου»;

Μπορεῖ καὶ τὰ δύο. Κ' ὑποστατικεύουν κάτι βαθύτερο: "Ὅτι ὅταν τ' ἀσκούμενα (σὰν «κριτήρια») πρὸς τὰ ἔξω, πρὸς τοὺς ἄλλους, δέν ἀσχοῦνται σ υ ν ἄ μ α κ' ἰ σ ο δ ὕ ν α μ α (ἀν μὴ κ' ὑπερδύναμα) κι ἀνάλογητα κι ἀνένδοτα κι ἀνήμερα διαρκῶς καὶ πρὸς τὰ μέσα ἂν οἱ «φορεῖς κρίσης», δηλαδή, δέν εἶναι πράγματι ἄλλοι, διάφοροι, νέοι στὴ στάση καὶ στὴν εἴσπραξή τῆς ἐμπειρίας τοῦ κόσμου, καὶ δέ μάχωνται ἀκατάπαυτα καὶ μέσα τοὺς κατὰ τῶν ροπῶν καὶ τῶν καταγενετικῶν στοιχείων ἢ κενοτήτων, ἀνουσιότητων, ματαιοτήτων, ἀνελευθεριῶν, νοθειῶν κ.λ., πὸ χτυπᾶν (ἢ, ἔστω, ἀποφασίζουν, σὲ καλές ἐφηβικές στιγμές τους, κατ' ἀρχὴν, νὰ χτυπήσουν) κατὰ ἔξω, τότε, πολὺ σύντομα, ἢ κόψη τῶν μαχαιριῶν π' ἀξίωσαν νὰ θερίσουν σ τ ο μ ῶ ν ε ι, κ' οἱ γομώσεις τῶν φοβερῶν ἐμπειριῶν π' ἀξίωσαν ν' ἀνατινάξουν δέν ἐ κ ρ ῆ γ ν υ ν τ α ι, καὶ τὰ ἐμπυρεύματα τῶν συνειδησιακῶν φορτίσεων — ἔστω κι ἀπ' ἀναμφισβήτητο θάνατο, κι ἀπ' ὅποια (κι ὅσο ἀποκαλυπτική) «κόλαση» βασικῶν βιωμάτων — δέ λ ε ι τ ο υ ρ γ ο ὦ ν, δέν πυροδοτοῦν, κ' ἡ Κρίση ἐν τέλει (ἢ ὅποια, κι ὅσο ἰσχυρά ἐκινήμενη Κρίση) δέν ἰ σ χ ὕ ε ι, δέ δ ρ ᾶ, καὶ τὸ Κρινόμενο «πρὸς καταργηση» ἐ π ι β ι ῶ ν ε ι, κ' ἐξαλλοιώνει μάλιστα, κάνει δικό του ραδαῖα τὸ «Κρῖνον», καὶ σφιχταγκαλιάζονται πιά τὰ δύο, καὶ σ υ λ λ ε ι τ ο υ ρ γ ο ὦ ν σ η π τ ι κ ῶ τ ε ρ α καὶ δηλητηριωδέστερα, σὰ διασταυρωμένοι ἴσα-ἴσα ἰοί, πολλαπλάσια θανατηφόροι.

Αὐτό συνέβη... Κ' ἔχουν σκαρφαλώσει τώρα οἱ κάποτε «ῥαῖοι ἐφρηβοῖν», μὲ μούτρα κ' ἐκφράσεις ἀσυγκάλυπτες τῆς ἔσχατης ἐκπόρευσης κ' ἐξαχρείωσης — μορὲ τῶν ἐπαίσχυντων γ ε ρ α τ ε ι ῶ ν (δέν τὸ βλέπουν;.. φωνάζετε τοὺς το, νὰ τὸ νιώσουνε πικρά, πὸ «γαμπρίζουνε», χτενίζοντας τὴς μακρὺς λαδωμένες πέντε τρίχες τους, στὰ κοριτσάκια τῶν «Καφέ-Λουμπῖν» τους, οἱ γελοιοὶ κι ἀτάλαντοι!) — κ' ἔχουν ὁ μ ο ι α γραπωθῆ σὲ «βήματα» καὶ «πύστα» καὶ θέσεις-κλειδιά τὰ ἴ δ ι α πὸ κατηγοροῦσαν, πρὶν εἴκοσι-τριάντα χρόνια, τοὺς προηγούμενους ἐμετι-κοὺς σαπρούς, πῶς ἀνάξια κάτεχαν καὶ χειρίζονταν.

Τοὺς βλέπετε.

Δέ θὰ τοὺς ὀνομάσω.

Εἶναι τόσο λιμάρηδες τῆς ὅποιας δόξας, ὅποιας προβολῆς, ὅποιου χαϊδέμματος τοῦ μέσα τους ἀνάτου νάρκισσου, πὸ θὰ ἠδονίζονταν καὶ

ματα), ούτε στάση ομαδική, ούτε στρογγυα ή στρατόπεδο, κανενός είδους. Δέ θα τὸ φωτίζουν προβολεῖς διασταυρούμενοι, μόν' ὀλίγο φῶς καὶ μακρονό θά λάμπη, ἀτό του, σέ μέγα σκότος κ' ἔρημο. Δέ θα τὸ προβάλουν, δέ θα τὸ «χαϊρετίζουν» τούμπανα καὶ κλαπατσιμπάλα, δέ θα τὸ ὑμολογοῦν κατεστημένες ἔδρες φαρισαίων καὶ «κανάλια» καὶ κυκλώματα βρωμερά, προπαγάνδες, παρατάξεις, τὸ κράτος ἢ οἱ φυλλάδες ὅποιου Κατεστημένου (κι «ἀντι-Κατεστημένου», ὅποιου ψευτοαντιθέσεων). Θά σκάβετε βαθιά νά τὸ βρῆτε, σέ μυστικές ἄρες, μοναχικές σας, ἀπελπισμένες, ἀπογνωσμένα - σάν τὴν ὑπόθήκη τοῦ παλιοῦ ἐκεῖνου γέρου, γιὰ τὸ θαμμένο θησαυρό σ' αὐτό ἐδῶ τὸ ἴδιο τὸ παλιάμπело τῆς ἀπὸ πανάρχαια (τύποις π ά μ φ τ ω χ η ς) κληρονομιάς τοῦ ξερόβραχου...

Μὰ κι ἂν δέν προλάβετε, κι ἂν ἀργήσετε, κι ἂν δέ βγάλετε τὸ νόημα ἀπ' τὰ βάθη - κάποτε ἄλλοι θά καταλάβουν...

Ἐγὼ τὸν βλέπω, μιὰ φορά, τὸ Διόνυσο, νά σηκώνη πάλι τὸ σταφύλι, καὶ νά διατρυπᾶν κάθε του ρῶγα διάφεγγο κρύσταλλο ὅλες οἱ ἀχτίδες τοῦ ἴδιου ἡλιου, τοῦ ἀνέκαθεν...

Ἐ, κι ἂν τίς χάσετε σεῖς, ἄλλοι, κάποτε, ἄσφαλτα, θά τίς ἀπολάσουν.

Τίποτα στὴν πλάση δέ χάνεται.

Κ' ἡ Περσεφόνη πάντα ξανάρχεται στὸν Ἀπάνω Κόσμο.

Κείνα

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ (Ἡ ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΤΕΤΡΑΜΗΝΩΝ)

Ἐ «μοντέρνος» Ἐλύτης τοῦ «Ἀξίον ἔστι»
ἢ ὅτι καὶ σεῖς δ ἐ ν διαβάζετε Ποίηση
(οὔτε «προφητική» οὔτε «νοητή»)

Ἡ ἀπάντηση, φίλοι (ποῦ δὲν ἔσπειλε, δυστυχῶς, κανεῖς σας), εἶναι πῶς ὁ π ά ρ χ ο υ ν (στὸ «Τῆς δικαιοσύνης ἡλιε», ποῦ ὡς βάλαμε στὴ σελίδα 649 τοῦ προηγούμενου τεύχους μας) ἡ μ ι σ τ ῖ χ ι α ἔ ξ η (6) τ ο ὺ Π α λ α μ ᾶ ἀ ν ἄ μ ε σ α σ τ ᾶ τ ο ὺ Ἐ λ ὺ τ η (τὰ παίρνει τώρα τὸ ποτάμι: τὰ 38, 56, 6α, 76, 96, 116), ἀπ' τὸ «Δωδεκάλογο τοῦ γύφτου» (δηλαδή ἀπ' τὸ... 1907!), ποῦ ἐπειδὴ ἀκριβῶς ἀποτελοῦν τὸν — πρὸ ἑβδομηκονταετίας συνθεμένο (ἀπ' ἄλλον καὶ γι' ἄλλα) — «καμβά» τῆς τόσο... «μοντέρνας» λοιπὸν «ἐμπνευσης» καὶ ρυθμοῦ τῶν στίχων τοῦ Ἐλύτη, γι' αὐτὸ καὶ «δένουν» ἔτσι... «φυσικά» μὲ τὴν... «πρωτότυπη» στιχογραφία τοῦ ποιητῆ μας, ὥστε καὶ σεῖς δ ἐ ν τὰ ξεχωρίσατε!

Ναί!.. Κρίμα θμως!.. Γιατὶ ἐμεῖς λέγαμε πῶς διαβάζατε Ποίηση!.. (Ἡ Παλαμᾶ τοῦλάχιστον — ἔστω καὶ κακὸ Παλαμᾶ — οἱ παλιότεροι...) Ἐνῶ εσεῖς, ὁ λ ο ι, τίποτα, δ ι ὁ λ ο υ δὲ διαβάζετε, κ α μ μ ι ᾶ Ποίηση; Μὴ βασκαθῆτε!

ΡΕΝΟΣ ΗΡΑΚΛΗ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΙ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

ΤΩΝ

ΠΡΟΣΩΚΡΑΤΙΚΩΝ

ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΕΣ

- A = 'Αποστολίδης, Ρ. Η.: *Ἀνθολογία τῆς Νεοελληνικῆς Γραμματείας*, 10^η ἔκδ., Corpus, σέ 6 τόμους (A₁, A₂, A₃, A₄, A₅, A₆), Τὰ Νέα Ἑλληνικά, Ἀθῆναι '70-'73.
Μέ τὸν πρῶτο ἀριθμὸ — τὸν ἕρθιο — παραπέμω σέ σελίδα, καὶ μέ τὸν ἐπόμενο — πλάγιο — σέ στίχο, συναριθμῶντας καὶ τοὺς τίτλους ἢ τὰ ὀνόματα.
- D = Diels, H.: *Die Fragmente der Vorsokratiker*, 10^η ἔκδοση, ἀπὸ τὸν W. Kranz, σέ τρεῖς τόμους (: D₁, D₂, D₃), Berlin, Weidmannsche Verlagbuchhandlung '60 (ὁ α' τ.) καὶ '61 (ὁ β' καὶ ὁ γ').
Παραπέμω — μέ τὸν πρῶτο ἀριθμὸ μετὰ τὸ D₁ ἢ D₂ ἢ D₃, τὸν ἕρθιο — σέ σελίδα τοῦ τόμου, καὶ μέ τὸν ἐπόμενο (πλάγιο) σέ γραμμὴ τῆς σελίδας, ἀριθμημένη ἀπ' τὸν Diels εἴτε ὄχι.
- M = Mullachius, Fr. Guil. Aug.: *Fragmenta Philosophorum Graecorum*, σέ τρεῖς τόμους (: M₁, M₂, M₃), Paris 1875 (ὁ α' τ.) καὶ 1881 (ὁ β' καὶ ὁ γ').
- MEE = Μεγάλη Ἑλληνική Ἐγκυκλοπαιδεία, τοῦ «Πυρσοῦ». Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς Συντάξεως: Ἡρακλῆς Ν. Ἀποστολίδης. Τόμοι 24. Ἀθῆναι '26-'34.
Τὸ μετὰ τὸ MEE πλάγιο γράμμα δείχνει τὸν τόμο, ὁ ἀριθμὸς τῆ σελίδα, καὶ τὸ α ἢ β ἢ γ: τῆ στήλη.
- P = Pokorny, J.: *Indogermanisches Etymologisches Wörterbuch*, σέ 2 τόμους (: P₁, P₂), Francke Verlag, Bern und München 1959 (ὁ α' τ.) καὶ 1969 (ὁ β').
- TNE = Τὰ Νέα Ἑλληνικά Ἡρ. καὶ Ρ. Ἀποστολίδη, Ἀθ. '52 (περίοδος πρώτη: TNE52), '57 (περίοδος δευτέρα: TNE57), '66-'67 (περίοδος τρίτη: TNE66, TNE67), '69 (ἕκτακτο φυλλάδιο 9-10/V/69: TNE69). Τεύχη ἐν ὄλῳ 27, ἦτοι: TNE52, I-VII, μέ τὸ ἕκτακτο βα. (Σημειώνονται: TNE52₁, TNE52₂, TNE52_{6a} κ.λ.) TNE57, I-II. (Σημειώνονται: TNE57₁, TNE57₂.) TNE 66, I-XII. (Σημειώνονται: TNE66₁ κ.ο.κ.) TNE67, XIII-XVI. (Σημειώνονται: TNE67₁₂ κ.ο.κ.)
- W = Walde, A.: *Vergleichendes Wörterbuch der Indogermanischen Sprachen*, σέ 3 τόμους (: W₁, W₂, W₃), Walter de Gruyter, Berlin und Leipzig, 1930/73 (ὁ α' τ.), 1927/73 (ὁ β'), 1932/73 (ὁ γ').

ΠΡΩΙΜΕΣ ΗΡΑΚΛΕΙΤΕΙΕΣ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΕΙΣ

I

Ὁ λόγος στὸν Ἡράκλειτο λειτουργεῖ διττά: καὶ σὰν ὄργανο ἐκφρασης, καὶ σὰν οὐσία καθαρῆ, δείγμα-σπῆμα τοῦ ὄντος· καὶ σὰ μέσο νοητικό, καὶ σὰν ἄμεση παρουσία διάπυρου βασικοῦ στοιχείου τοῦ αἰεὶ λόγῳ-ἔργῳ γιγνόμενου-ἀπογιγνόμενου συγκροτούμενου-ἀποσυγκροτούμενου συμπληγνόμενου ἅμα καὶ πάλιν τηκόμενου, γιὰ νὰ ἐκπυρωθῆ, ἐκμηδενιστῆ καὶ ἀνασυντεθῆ σὲ νέο κύκλο, κόσμον. («Σάρξ ἐκ σαρκός») τοῦ ὄντος, λέξῃ καμμιὰ σχεδὸν δέν ἀπομένει στὶς ρήσεις τοῦ ἐφρασίου μονοσήμαντη. Καὶ στὸ νοῦ τοῦ ἀποπειρώμενου νὰ ἐρμηνεύσῃ τὰ καθαρὰ μαγικά ὅσο καὶ ἀπομυθοποιητικά του λόγια, διωσμώνεται δαιμονικά ἢ ὅλο ἐμπνοή δημιουργική μανία τῆς διαλεκτικῆς αὐτῆς πολυσημίας τοῦ ὄργιλου προφήτη ἀρχιερέα τῆς Ἀρτέμιδος - τῆς ἀμαζόνος Ἀρτέμιδος, ποὺ πάντα φεύγει, κυνηγᾷ ἐμπαθῆς τὸ θῆρμα (σὰν τὶς συλλήψεις τοῦ ὀιδίου τῆς ὀ μύστης) καὶ τοῦ μέθυσοῦ Διονύσου - Ἀπόλλωνος, ποὺ κυκλοδίακτος διώκτης ἐσαι σκοτίζει-φέγγει (ἀρματοδρόμος) τὸν ἔγκυκλο καὶ ἀνακυκλούμενο [ἐγκλειστο-ἄγκλειστο (καὶ «κατ' ἐπιστήμην»⁴⁰ τοῦ κλειστοῦ σύμπαντος σήμερα)] κόσμου.

Ὅλες οἱ ρήσεις του εἶναι ποιότητες καθαρῆς τοῦ φλεγόμενου κοσμικοῦ πυρῆνα - καὶ παρίστανται σὰν ἀπόρροιας μέθεξης σ' αὐτὸν ἀπὸ καταβολῆς. Ἡ πολυσημία τῶν λέξεων δέν ἀποτελεῖ κἄν μίμηση, ἀπλῶς, τοῦ ἀέλου κοσμογίνεσθαι⁷⁴, παρὰ διεκδικεῖ καὶ ἀξιώνει πῶς εἶναι αὐτὸ τοῦτο ἔμμεσα συλλήπτὸ ἀπ' τὸν «ἐνθεο» αἰνικτῆ³⁹ του (ἢ καὶ ὅποιον ἄλλο μὴ ἀξύνετο τοῦ λόγου) τὸ ἀκατάπαντο ἀναβόσθημα, ὁ συνεχῆς κερυνός τοῦ ὄντος τε μὴ ὄντος, ἐγκλείοντος ὅλα τὰ μεγέθη καὶ τὶς ὁδοὺς ἀνω κάτω τοῦ μικροκόσμου καὶ μεγακόσμου εἰς Ἐν.

Ἡ συν-εἶδηση μετέχει τοῦ Ἐνός — αὐτὸ πιστεύει ἐνορατικά ὁ Ἡράκλειτος [ἔστω καὶ ἄν ἀδυνατῆ (μὰ καὶ ἀδιαφορεῖ) νὰ κομίσῃ τὶς («ἐξ ἀντικειμένου» τάχα) ψευτοαποδείξεις, ποὺ θαρρεῖ (ἢ ἰσχυρίζεται) πῶς παρέχει, γιὰ ὅ,τι ἀντικρυς ἀντίθετο δικό του, ὁ λογοκρατούμενος Ἀριστοτέλης (καὶ μαζί του, δύο χιλιετίες, ὅποια ὡς χτέες ρασιοναλιστικῆ («ἐπιστήμη»)] — ἐνῶ τὸ αἰώνιο διπολικὸ («σπειθήρισμα») τῶν φαινομένων [ἀπὸ τὸ τί στὸ μὴ τι, τὸ ἄλφα στὸ μὴ ἄλφα, τὸ ποτάμι (ὅπου ποτέ στὸ ἴδιο δέν ξαναμπάνεις, παρὰ:) στὸ μὴ ποτάμι (ὅπου ὅλο πλανιέσαι πῶς «ξαναμπάνεις»)¹⁰⁰] δέν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὴν αὐτοσύσια ἀνταύγεια μέσς στὸ Λόγο (καὶ σ' ὅποιο λόγο) ποὺ στέλνει ἢ τρομερῆ μέρα-νύχτα¹⁰¹, διαρκῶς, στῆ ριζικῆ τραγικῆ (: θεοῦ-θηρίου, Διὸς τε μὴ Διὸς, θνητοῦ τε μὴ θνητοῦ, ξηρῆς-ὕγρας ψυχῆς κ.λ.) προμηθεϊκῆ κράση τῶν ὄντων.

100. D₁ 161 11-3 [49α (81)]. M₁ 317α 26 (21 2). 317β 4-5 (21 14-5), 7-8, (22 1-2), 12-3 (22 6-7). 326β 31-2 (83 1-2). 101. D₁ 165 7-8 [67 (36) I]. M₁ 327α 24 (86 I).

Ἔτσι, ὅπως σωστά τὸ συνέλαβε ὁ Νίτσε (κι ἄς μὴν τὸ προσγρά-
φει ad hoc στὸ Σκοτεινὸ ¹⁴ ἐφέσιο), ὁ Ἡράκλειτος κεῖται σ τ ἡ ρ ῖ
ζ α τ ἡ ς Τ ρ α γ ω δ ί α ς. Εἶναι ὁ κοσμολογικός συλλήπτωρ τῆς με-
γίστης ἀρχῆς τῆς. Αὐτὸς ποὺ τὴν εἶδε Ἄτρακτο Ἄ ν ἄ γ κ η ς, καρῆνα
τοῦ πλέοντος-ρέοντος κόσμου, *Μοῖρα Πάντων*... Γι' αὐτὸ κι ὅλες οἱ
ρήσεις του, παριστάμενες σὰ στοιχειακά σπᾶσματα ἢ φεγγαβολές τοῦ
ἀεὶ γιγνώμενου διαρκῶς κοσμικοῦ πυρῆνα, δηλοῦν καὶ δέ δηλοῦν, ση-
μαῖνον καὶ δέ σημαῖνον καὶ ἄ λ λ α σημαῖνον¹⁰² (ἀάντισημαῖνοντας)
ἢ ὑπεναντίως «παρασημαῖνοντας» συνάμα ταυτά) - «ὁ μ ὀ π ο ι ε ς» δη-
λαδὴ πάντα τοῦ διαλεκτικοῦ/τραγικοῦ π υ ρ ὄ ς, ποὺ «βλέπει» ὁ *Αἰνι-
κτής*¹⁴ νὰ σνιτᾶ-ἀποσνιτᾶ, «αἰώνια» καὶ «καθεστιγμικά», στὸν «ἀπει-
ρο» χρόνο καὶ στὸ ἄχρονο εἶναι, ὅλο τὸ φαίνεσθαι-γίγνεσθαι τοῦ κόσμου.

Αἰὼν παῖς παιζῶν...³⁵ Καὶ σκοτισμένοι ἢ ἀνυποψίαστοι ὡς τώρα
οἱ «ἐρμηνευτές», κουφοὶ δὲν εἶδαν — παρά ποὺ καὶ φιλόλογοι καὶ γλωσ-
σολόγοι πλεῖστοι [ἀδύνατη δὲ χωρὶς Γλωσσολογία ἢ προσπέλαση τοῦ
ὄντολόγου-γνωσεολόγου κ' ἱερατικοῦ νομιναλιστῆ ἀρχιτέκτονα τῆς Τρα-
γικῆς Διαλεκτικῆς τοῦ Κόσμου καὶ τῆς Ἱστορίας (καὶ ἰ τῆς Κοινωνιο-
λογίας, ἂν μπορῆ κανεῖς νὰ δῆ βαθυτέρα)] — ἀχὸ δὲ μύρισαν, καπνὸ δὲν
ἄκουσαν, ὁσμὴ δὲν εἶδαν («μπερδεύω» ἐπίτηδες, ἀφοῦ κατ' αὐτὸν: καὶ
ρῖνες ἂν διαγνοῖεν εἰ πάντα [] καπνὸς γένοιτο!), λοιπὸν δὲν πιάσαν, δέ
μυρίστηκαν [τί ἀ θ ἄ ν α τ η (καὶ μ ῖ α) Γλῶσσα Ἑλληνική, ἀπὸ τὸν
Ὅμηρο ὡς σήμερα, κλείνοντας φυλαγμένους μέσα στὶς πιό
βασικὲς δομὲς καὶ λέξεις τῆς ὅλες τὶς κάποτε
βιωμένους καὶ βαθιὰ ἀργασμένους ποιότητες τοῦ
νοῦ καὶ τοῦ κόσμου!]: πὼς στὶς τρεῖς αὐτὲς λέξεις — *παῖς
αἰὼν παιζῶν*³⁵ (παῖξτε τες ὅπως θέλετε! τὸ ἴδιο λέν, ὅπως κι ἂν
εἶν' ταγμένες!) — τ ρ εῖ ς γ λ ῶ σ σ ε ς θ ἄ λ λ ο υ ν Φ ω τ ι ᾶ ς, στὶς
ρίζες τῶν ἔτυμων καὶ στοὺς ἀχούς τῶν φθόγγων συνάμα, στὶς σημασίες
καὶ στὶς συνηχήσεις-παρηχήσεις, στὶς ἀλήθειες καὶ τὶς ὁμοιολήθειες,
ποὺ σημαῖνονται κ' ὑποσημαῖνονται ἀπ' αὐτὴν τὴν καιόμενη καὶ μὴ
κατακαιόμενη (ὡς σήμερα) βᾶτο τῆς μαντικῆς ρήσης γιὰ τὸν ἔμψυρο κο-
σμικὸ πυρῆνα: τὸ αἰ (τοῦ καίω) αἰ καὶ τοῦ παιδιοῦ καὶ τοῦ αἰώνα [: κό-
σμου (γιατὶ ἔγχρονος ὁ κόσμος)], ποὺ δὲν εἶναι — μὰ δὲν τοὺς ἔφεξε
λοιπὸν; δὲν τοὺς πυρπόλησε; — παρά ἢ πανάρχαια (κι ἀκόμα δρῶσα,
σὲ σωρὸ γλωσσῶν) Ἰνδοευρωπαϊα ρίζα τοῦ π υ ρ ὄ ς¹⁰³ καὶ τοῦ χρό-
νου — ἦτοι τοῦ γίγνεσθαι καὶ τοῦ φαίνεσθαι [ἀφοῦ τὸ εἶναι ἐν χ ρ ὄ ν
ῶ ἐκτυλίσσεται (ἢ: σ ἄ ν ἄ ἐκτυλίσσεται) κι ἀπ' τὴν ἐμπειριά μας
(εἰσπράττεται) σὰ φαινόμενο¹⁰⁴] — ποὺ καίει ἐκεῖ, ἔσαι, στὴ μήτρα-
δὴν τοῦ Σφαιροῦ¹⁰⁵ κόσμου, δίνοντας πάντα πιστά κι ἀναλλοίωτα τοὺς

102. D₁ 172 6-7 [93 (41)]. M₁ 316a 28-9 (41 2-3). 103. P₁ 11 4: $\bar{a}i-$, 11

(-2) 5: *ai-dh* κ.λ. W₁ 2 (-4) 3: $\bar{a}i-$. Μιὰ ἀπ' τὶς πιό βασικὲς καὶ πολυδύναμες (ἐ-
τυμολογικά, ἐννοιακὰ καὶ παραγωγικά, ὡς σήμερα) ρίζες τῆς ἀρχαιότατης Ἰνδο-
ευρωπαϊκῆς «ἐμογένειας» προγλωσσῶν. 104. Χιουμ-Κάντ, σύγχρονη Φαινο-
μενολογία κ.λ.π. 105. Ἀπ' τὸν Ἐμπεδοκλῆ (βλ. ὑπόσ. 31), ποὺ τηρεῖ πιστά
τὴ βασικὴ «διδασχὴ» του ἀπ' τὸν Ἡράκλειτο, σὰ θεμελιακὰ τοῦ συστήματός του.

ἀκατάπαντους γενετικούς-ἀπογενετικούς σπινθηρές σ' ὅλα τὰ ὄντα τε μὴ ὄντα, ἔμβια καὶ μὴ, (πράγματα), (νοούμενα) καὶ λεγόμενα.¹⁰⁶

Αἰὼν παῖς ἐστὶ παῖζων, πεσσεύων· παιδὸς ἢ βασιλῆῃ...¹⁰⁷

Τί σύλληψη τοῦ κόσμου, ὄχι σὰν πάντα νέου μονάχα, παρὰ π α ι - δ ι ο ὦ καθυπτό!.. Στὸ παιδί τὰ σκῆπτρα!¹⁰⁷

Καὶ νὰ καταφτάνῃ ὁ σημερινὸς αἰὼν — ναι, π α ἰ ς α ἰ ὶ ω ν ! — καὶ νά: Σ τ ὸ π α ι δ ῖ ὄ λ α τ ᾶ σ κ ῆ π τ ρ α !..

Μὲ τοὺς γέροντας μωραίνόμενους θανάσιμα — πρὸς ἀπώλειαν (τί ἄλλο;) — στὸ πέρας, προφανῶς, τοῦ Μεγάλου Ἐμμανου¹⁰⁸, ποὺ ἄνοιξε μὲ τὴν πυρφόρο ἐκείνη Ἀδγὴ τῆς Ἰωνίας!.. (ῶ, ἀσφαλῶς, μάχεσθαι χρῆ τὸν δῆμον ὑπὲρ τοῦ παιδὸς ὡκωσπερ τείχεος!)¹⁰⁹

II

Λεξιπαιγνία;.. «Ταχυδακτυλοργία τοῦ λόγου», τάχα, ὁ Μοῦργος ὀχλολοῖδορος¹¹⁰ τῆς Ἐφέσου; Ἕνας ζογκιέρ, περίπου; Παικτης ἐννοιῶν καὶ φθόγγων, ἔτμων καὶ παρετυμολογιῶν, ἀχῶν καὶ παρηγήσεων καὶ ἀντηγήσεων καὶ ἀπηγήσεων, ὑπὸ τραγικές ἀνταύγειες συνεχῶν κεραινικῶν πυρακτώσεων-συντηξέων-ἀποπυρακτώσεων ἐνὸς κόσμου-σπινθηρέος ἀκόμη, συγκροτούμενου ἐν ἐκρήξει, διατεινόμενου καὶ ὑπερδιατεινόμενου σὲ διαρκῆ ἀποστασιοποίηση³⁸ κάθε φευγαλέας μορφῆς (ποὺ μονοστιγμικά διαγράφεται-χάνεται) ἀπ' τὸν πυρηνικὸ στρόφαλο τοῦ γίνεσθαι;

Νὰ γίνῃ δεκτὴ, κατ' ἀρχὴν, ἡ ὕβρις: Ἕνας ζογκιέρ, ἓνας παίκτης — ἀρχιερεὺς καὶ παίκτης! — ἀλλὰ μὲς σ' ἓναν κόσμον ἄλλο τόσο παίκτη, ἄλλο τόσο αἰνικτὴ τοῦ ἐθέλει καὶ οὐκ ἐθέλει Ζητὸς ὄνομα¹¹¹ τὸ Ἐν, ἄλλο τόσο μανικὰ ὀχλολοῖδορο τοῦ «ἄχλου» ὑποίων στατικῶν καὶ στατικευτικῶν τοῦ ὄντος ἐννοιῶν, ἰδεῶν καὶ νοοκρατικῶν προκαταλήψεων!

Ὁ ἀρχιερεὺς, ὅσο σοβαρώτερος, τόσο «ἀποτάσσεται» τ' ἄμφια τοῦ Τυπικοῦ, καὶ φέρει τ' ἄμφια τῆς ἀληθινῆς Λειτουργίας... Ὁδὴ μὴ ἀφεθῆ[] λίθος ἐπὶ λίθον ὃς οὐ καταλυθήσεται¹¹², καὶ οὐκ ἤλθον βαλεῖν εἰρήνην ἀλλὰ μάχαιραν³², καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ρίζαν[] κεῖται¹¹³: ὁ Χ ρ ι σ τ ὸ ς ὁ ἴδιος - ὁ μ ἔ γ α ς Ἀρχιερεὺς!

Ἄν ὁ κόσμος εἶναι πυρκαϊή, τότε ὕ β ρ ι ν χρῆ σβεννῶναι μᾶλλον ἢ πυρκαϊήμ¹¹⁴! Καὶ ἡ ὕβρις εἶναι τὸ ἐ ν α ν τ ῖ ο ν τῆς πυρκαϊῆς!.. Ἡ ὕβρις εἶναι κάθε λόγος γιὰ τὸν κόσμον σὰ νάταν κόσμος (νεκρός) καὶ ὄχι παῖς, (σβηστός) καὶ ὄχι καθαρὴ φωτιά, (τελειωμένος) καὶ ὄχι: τ ὴ ρ α γινόμενος - δ ι α ρ κ ῶ ς γινόμενος, ἀ κ ὸ μ α ἐ ν ἐ κ ρ ῆ ξ ε ι !..

106. Αὐτός, ἐν συνόψει, ὁ Ἡράκλειτος — καὶ μετὰ ἐμπεδόκλειος — πυρηνικός ἐνισμός, ποὺ ἀπὸ τὸ βασικό του «πρίσμα ἐκδοχῆς» βεβαιότατα καὶ ὁ Παρμενίδης φαίνεται ταυτοσημῶς, παρὰ τίς τύποις ἀντιφερόμενες (κατὰ τὴ νοοκρατία) θέσεις. (βλ. καὶ ὑπ. 97.) 107. D₁ 162 5-6 [52 (79)]. M₁ 320a 31-2 (44 2-3). 108. Ἐδῶ κἀνα χρῆση τοῦ ἔρου σὲ συμβολικὴ σημασία: γιὰ τὸν κύκλο ἐνὸς πολιτισμοῦ, ποὺ ἄνοιξε μὲ τοὺς Ἕλληνας καὶ κλείνει φαίνεται στὶς μέρες μας γιὰ ὅλη τὴ Δύση. 109. D₁ 160 13-4 [44 (100)]. M₁ 317a 23-4 (20 1-2). 110. D₁ 141 4. 111. D₁ 159 2 [32 (65) 2]. M₁ 316a 35 (12 3). 112. Ματ 24 2. (Μαρ 13 2. Λουκ 21 6.) 113. Ματ 3 10. (Λουκ 3 9). 114. D₁ 160 12 [43 (103)]. M₁ 317a 9 (17).

Τοῦτο συνέλαβε: τὸν διαρκῆ καὶ ἀτελεύτητο *κερανό* τῆς κοσμογονικῆς ἐκρηξῆς³⁸ - κι ὅτι ἀ κ ὀ μ η ἀνοίγουμε³⁸, γ ε ν ν ὠ ν τ α ς χ ῶ ρ ο, χ ρ ὀ ν ο καὶ φ α ἴ ν ε σ θ α ι σπινθηροβόλο ἀπειρίας (θετικοαρνητικῶν) ἐκφάνσεων (ἢ μορφῶν, ἢ πλασμάτων, ἢ πραγμάτων, ἢ ὄντων). "Ἄρα τὸ χρέος τοῦ σὰ μύστου, στὴν ἀληθινὴ τοῦ κόσμου οὐσία, καὶ μαζὶ ἀπομυστικοποιοῦ, σὲ καιρὸ φωτισμοῦ μεγάλου καὶ διασκέδασης [: σκεδάννυμι: (δια)σκορπίζω] ὑ π ἔ ρ τ ο ὕ δ ἡ μ ο ν (ὄκωσπερ τείχεος¹⁰⁹) σκοταδιῶν καὶ ἀπηγγάτων *Τυπικοῦ* συσσωρευμένου καταπνικτικὰ ἀπὸ πανάρχαιους χοροὺς Ἐρινῶν μὲς στὸ νοῦ καὶ τίς πίστεις ἀεὶ ἀξυνέτου, εἶναι ἴσα-ἴσα: σβεννύναι ὕ β ρ η ν κατὰ πυρκαϊῆς τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ὄντως ὄντος. Καὶ ὕβρις: τὸ σὺν ἢ πλὴν «τοῦτο» ἢ «ἐκεῖνο», παρά τοῦ σὺν/πλὴν εἶναι, πάντα, καὶ «τοῦτο» κ' «ἐκεῖνο» καὶ τὰ πάντα.

III

"Ἐπεται ἡ ἐποχὴ τῆς σοφιστικῆς διαλεκτικῆς... Ἄλλὰ φυσικώτατα ἔπεται! Τὸ τραγικὸ διαλεκτικὸ ὄργανο καμινεύτηκε σὲ κοσμικὰ βάθη, παρήχθη ἀπὸ κοσμογονικὲς συντήξεις ὄλων τῶν ποιότητων τοῦ ἀστράφτου στὸν ἀθέρα τῆς τρομερῆς του κόψης... Ὁ ἀρχιερεὺς τῆς Ἐφέσου τὸ ἀκόνισε στὶς δαιμονικὰ σπινθηροβόλες συλλήψεις καὶ ὑπαγορευμένες ἀπ' τὴν ἴδια τὴ μυστικὴ φωνὴ τοῦ κόσμου *ρήσεις-ἀντιρρήσεις, σημάτων-ἀντισημάτων, δῆλ' ἄδηλα, ἡχερά/νοητὰ σήμαντρα/ἀντισήμαντρα* (ποῦ σημαίνουν, κι ὄλο ἀ λ λ α σημαίνουν) τοῦ ἐν Δελφοῖς (καὶ μὴ ἐν Δελφοῖς) *μαντείου* (καὶ μὴ *μαντείου* ἀλλὰ «ἡ χ ε ἰ ο υ») τῆς μουσικῆς τοῦ κόσμου) τοῦ «θεοῦ μὴ θεοῦ» (ἀνακτός τε μὴ ἀνακτος) π υ ρ φόρου Ἀπόλλωνος!¹¹⁵

Τὸ μαχαίρι ποῦ κράτησαν οἱ τραγικοὶ καὶ οἱ σοφιστές, ὁ Αἰσχύλος κι ὁ Πρωταγόρας, ὁ Σοφοκλῆς κι ὁ Ἄναξαγόρας, ὁ Εὐριπίδης κι ὁ Γοργίας, καὶ ὁ ἴδιος ὁ Πλάτων — γιὰ νὰ ἐξοκίσῃ καὶ αὐτὸς ὅσα ἐξοκίζαν, μὲ τὸ ἴδιο μαχαίρι — τὸ ἴδιο τοῦ ἀνατόμου Θουκυδίδη, τὸ ἴδιο τοῦ τρομεροῦ ψυχοκινητῆρος Δημοσθένη, δ ἔ ν ἡ τ α ν ἄ λ λ ο ἀ π' α ὐ τ ὀ τ ῆ ς ἡ ρ α κ λ ε ἰ τ ε ι α ς π υ ρ κ α ἱ ῆ ς τ ο ὕ α ὐ τ ο π α ρ ι σ τ ἄ μ ε ν ο υ δ ι α λ ε κ τ ι κ ο ὕ κ ο σ μ ι κ ο ὕ λ ὁ γ ο υ, τοῦ παράγοντος ἄμεσα (σάν κατ' ἐπιταγὴν τῆς φύσης τοῦ ὄντως ὄντος) τίς ἐνθεες *ρήσεις* του! Τὸ «ἀτάλιν» τοῦ ὄργάνου αὐτοῦ δέν εἶναι «τεχνητό», ἀλλ' ἄκοπο ἀπ' τὸν Κόσμο - δηλαδή, αὐτὸ τοῦτο: π λ ἄ σ μ α κ ο σ μ ι κ ῆ ς ο ὐ σ ἰ α ς, ποῦ ὑπευθυνότατα καὶ σὰ γνήσιοι μύστες ἀπομυστικοποιοὶ ποιητὲς ἀνάρπαξαν καὶ πόρισαν γενναῖα οἱ Προσωκρατικοὶ [κι ὁ Ἡράκλειτος: ἀπ' τοὺς

115. "Ὅσα (δύσκολα γιὰ τοὺς ἀγνότας) γράφω ἐδῶ, σὲ οἰσθηλατημένο ἀπὸ τὸν Ἡράκλειτο συνεχῆ καὶ συν-γενῆ λόγο, εἰν' ὅλα δομημένα στὶς βασικὲς του συναφεῖς *ρήσεις*, καὶ τοῦτο θὰ φανῆ παρακάτω, στὶς συγκεκριμένες ἐρμηνεῖες κ' ἐπεξεργασίαι τῶν ἀποσπασμάτων. Περισσότερο δέν μπορῶ νὰ διαφωτίσω (γιὰ τὴν ὥρα) τὸν ἀναγνώστη μου, γιατί θὰ ἔσπαγα τὴν ἐνότητα τῶν νοημάτων, ποῦ πολὺ κιόλας ὑποφέρει, ἀπὸ πάμπολλα συμπιέζοντα νὰ συνεκφραστοῦν... "Ἄς ἔχῃ ὑπομονὴ ὁ εἵνους δέκτης, καὶ ἐνδεστέρωσ δέ θὰ βρῆ νὰ ἐρεῖδωνται, στὶς ἴδιες τίς ἡρακλείτειες *ρήσεις*, καὶ θὰ φέγγουν ὀλοένα φωτεινότερα ὅσα τώρα τοῦ φαίνονται ἴσως ἀκόμα σκοτεινὰ.

ὀρητικώτερους καὶ εἰσδυτικώτερους στὴ χώρα τοῦ ὄντος, πού φυλᾷ οἱ Ἐρινύες τῶν τυπικῶν ἀντιθέσεων) (αὐτές, πού «τρόμαξαν» τόσο τὸν Ἀριστοτέλη τοῦ λιβελλογραφικοῦ ποτέρου διαστίζαι¹¹⁹).

Δηλαδή βεβαιότατα καὶ ὁ δικανικός Λυσίας (μὰ δὲν τ' ἀκούτε μὲς στὸ ἀπαστράπτον μέταλλο τοῦ: ἀκηρόατε, ἐοράκατε, πεπόνθατε, ἔχετε, δικάζετε!¹¹⁶) βεβαιότατα καὶ παράγεται κατευθεῖαν ἀπ' τὸ καμίνευμα πού ὑφίσταται ὁ λόγος (καὶ ὁ Λόγος), ὁ νοῦς καὶ τὸ κροσσοστό περιβάλλον του τῆς διαίσησως¹¹⁷, στὴν καθαρὴ καὶ αὐτοπαριστάμενη στὴς συλλήψεις τοῦ Σκοτεινοῦ τῆς Ἐφέσου [πέρα κεῖ στὴ μισανθρωπικὴ (τῶν ἀξυνέτων) ἀσκητεία] τοῦ Φωτῆ τοῦ Κόσμου.

Μιά εἶν' ἡ ἐσώστρεφη κ' ἐξώστρεφη δημιουργικὴ φερά¹¹⁷ (Ποίησης καὶ Στοχασμοῦ, Τραγωδίας καὶ Ρητορείας, μέγιστης καὶ ἀνεπαλάληπτης στοὺς αἰῶνες μετὰ τῆς Ἐκπτώσης), πού πρωτόρητη καὶ συμπαγῆς ἐκρήγνυται κοσμικὰ διάπυρη καὶ βλο μύδρους σπερματικούς στὸν 5' καὶ 6' αἰῶνα, παράγουσα ἰσοσθενῆ χορικά καὶ ναοὺς, σκέμματα καὶ σοφίσματα, πυρῆνες κοσμογονικούς καὶ σχήματα ἀνατινακτικά τῆς ἀδράνειας τῶν μαζῶν καὶ τῶν δῆμων, ποιήματα μεστὰ σοφίας καὶ ρήσεις (ἰσχύος Μεγίστων Ἐμιαυτῶν¹⁰⁸) μελωδικώτερες ἀπὸ χελιδονίσματα τοῦ Ἀνακρέοντα:

Θέλεις [ἔνδοθὲν σευ τὴν γλῶσσαν] ψαλιξω,
[λάλη χελιδών];¹¹⁸

Θέλω θέλω μανῆναι¹¹⁹ θέλω θέλω φιλήσαι¹²⁰

κόσμον τόνδε
τὸν αὐτὸν ἀπάντων [ὄν]
οὔτε τις θεῶν
οὔτε ἀνθρώπων ἐποίησεν
ἄλλ' ἦν

αἶε
καὶ ἔστιν

καὶ ἔσται
πῦρ αἰζῶων
ἀπτόμενον μέτρα
καὶ ἀπο-

σβεννύμενον
μέτρα¹²¹.

Καὶ «μπερδεύω» πάλι ἐπιτηδες τὰ «ὄλως διάφορα» δῆθεν κ' «ἐτερογενῆ»: λυρικὸ ποιητὴ μὲ ἀπεζῶ) (τάχα) Ἡράκλειτο, πού δὲν κελαγηδᾶνε ὅμοια; Ἡ μήπως κ' οἱ δύο δὲν ἀντλοῦν ἀπ' τὸ ἴδιο (: θέλω θέλω μανῆναι¹¹⁹) τὴ φύση τοῦ κόσμου;

116. Λυσίας, Κατὰ Ἐρατοσθένους, κατακλείς. [Lysiae Orationes, ὑπὸ Car. Hude, Ox. 1912 (ε' ἀνατ. 1960).] 117. Κατὰ Bergson. (Δημιουργὸς ἐξέλιξις, μτφρ Κ. Θ. Παπαλεξάνδρου, Ἀθήναι 1925.) 118. Ἀνακρέων, Εἰς χελιδόνα (Anacreontis Teii Odae et Fragmenta, cum notis Joannis Cornelli de Pauw. Tractati ad Rhenum, 1732) 50, συνθεμένο ἀπὸ στοιχεῖα τῶν στίχων: 2 καὶ 4-6.

119. Ἀνακρέων, Εἰς ἑαυτὸν (ὅ.π. 56). 120. Ἀνακρέων, Εἰς Ἐρωτα (ὅ.π.).

ΗΡΑΚΛΗΣ Ν. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

'Ανομία

'Ανομία: 'Η ἔλλειψις νόμων, τάξεως ἐννόμου, δικαιοσύνης' ἢ *ἀναρχική κατάστασις*. 'Η ἐν ἀπουσίᾳ ἐξωτερικοῦ ρυθμιστοῦ ξένη πρὸς πᾶσαν ἔννοιαν δικαίου κρίσις, στάσις, πολιτεία ἐν γένει. 'Η μὴ κατὰ νόμους καὶ κοινωνικὰς ἐπιταγὰς διαβίωσις. 'Ο τρόπος ζωῆς τοῦ *μπαέμ*, τοῦ *πλάνητας*, τοῦ *ἀλήτου*, τοῦ *τρομοκράτου*, τοῦ *μηδευιστοῦ*. 'Ο πρωτόγονος, ἐγωπαθής, ἀντικοινωνικός, ἔξω ἠθικῆς βίος.

'Ανομιῶν διακρίνομεν πλείστας μορφάς: Τὴν ἠπιωτέραν, ἣτις συνίσταται εἰς τὴν μὴ ἀποδοχὴν τοῦ κύρους ὀρισμένων νόμων, καὶ τὴν βαρυτέραν, ἣτις ἐκφράζεται ὡς ἄρνησις παντὸς νόμου ἐν παντὶ χρόνῳ καὶ τόπῳ - αὐτῆς τῆς ιδέας τοῦ νόμου· τὴν ἀτομικὴν καὶ τὴν ὁμαδικὴν ἢ κοινωνικὴν *ἀνομίαν*· τὴν ἐνσυνειδήτῳ ἢ ἀσυνειδήτῳ (*ἀμοραλικήν*)· τὴν παθητικὴν ἢ ἐνεργόν. 'Επίσης αἱ ἀνομίαι διακρίνονται κατὰ τὸ περιεχόμενον: εἰς *ιδεολογικὰς* καὶ μὴ· κατὰ τὰ ἐπακόλουθά των (ἀπὸ *κοινωνικῆς ἀπόψεως*): εἰς ἐπικινδύνους καὶ μὴ (*ἀσκητικὴ ἀνομία*)· καὶ κατὰ τὴν ἀφετηρίαν: εἰς ἀνομίας *διανοητικῆς*, *μυστικῆς*, *ἠθικῆς* ἢ ἐκφυλογενοῦς προελεύσεως.

Μορφὴ *ιδεολογικῆς ἀνομίας* εἶναι ἡ τῶν κοινωνικῶν ἐπανάστασεων, μάλιστα δὲ ὀλίγον πρὸ τῆς ἀνατροπῆς καὶ κατὰ τὸ πρῶτον στάδιον τοῦ ἔργου των, τὸ *καταστροφικόν*. 'Ὡς ἀνομος περίοδος δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ καὶ ἐκείνη τὴν ὁποίαν διανύει ἀναγκαιῶς ὁ ριζοτόμος νομοθέτης, κοινωνικὸς φιλόσοφος ἢ δημιουργὸς θρησκείας, κατὰ τὴν ἐν ἑαυτῷ συντελουμένην προεργασίαν καὶ ὀρίμασιν νέων ἀξιών.

Πληθὺς *ἀνομιῶν* ἔχει γενετησιακὴν ἢ θρησκευτικὴν τὴν προέλευσιν καὶ ἔκφρασιν. [] 'Ἄλλαι, ἀντιθέτως, ἐπιφαίνονται ὡς σύνδρομα *ἀθηρησίας* καὶ *διανοητικῆς ὑπερτροφίας* - *πρωίμου* δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον.

Εἰδικώτερον ἀξίζει νὰ γίνῃ μνεία τῆς εἰς τὰ ἀ ν α ρ χ ι κὰ καὶ ἀ τ ο μ ι σ τ ι κὰ κηρύγματα *ἀνομίας*. Κατὰ τοὺς Armand, Garraud, Lenz, Palante, Reichesberg, Stammler, Tripels κ.ἀ., εἰς τὴν *ἀναρχίαν* ὑπόκειται, σχεδὸν πάντοτε, *ἀνομία*. 'Ἄλλ' ὡς παρατηρεῖ ὁ Eltzbacher, ἀν τοῦτο ἦτο ἀκριβές, οὔτε τοῦ Προυντόν, οὔτε τοῦ Μπακούνιν, οὔτε τοῦ Κροπότκιν, οὔτε τοῦ Τάκερ [οὔτε τοῦ Νίτσε] τὰς διακηρύξεις θὰ ἐδικαιούμεθα νὰ χαρακτηρίζωμεν ὡς *ἀναρχικὰς* ἢ *ἀτομιστικὰς*. 'Ο συγγραφεὺς τοῦ *Ἀναρχισμοῦ* μόνον τοὺς Γκόντουίν, Στίρνερ, Τολστόυ, ἐκ τῶν κορυφαίων, θεωρεῖ *ἀνομιστὰς*: δηλονότι ἀρνούμενους, ὄχι μόνον διὰ τὸ παρὸν ἀλλὰ διὰ παντός, πᾶσαν νομικὴν μορφήν δικαίου· τοὺς ἄλλους ὀνομάζει — κατ' ἀντιδιαστολήν — *νομιστὰς*. "Ἄλλως ἔχει τὸ πρᾶγμα ὡς πρὸς τὴν *ἀνομίαν* ὑπὸ τὸ ὑπάρχον καθεστώς (*illegalismus*), καὶ δὴ ὡς *τακτικὴν*· ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην οὐδεὶς ἀντιτείνει ὅτι ἡ *ἀνομία* ἀποτελεῖ τὴν φυσικὴν συνέπειαν τῆς καθαρᾶς *ἀναρχίας*, καὶ ὅτι ὁ

ἄνομος βίος εἶναι ὁ προσιδιάζων εἰς τὸν ἀτομικιστὴν τρόπος ζωῆς. Χαρακτηριστικὸν εἶναι ὅτι καὶ ὁ Πλάτων συνάπτει τὴν ἀνομίαν μετὰ τῆς ἀναρχίας. Ὁμιλῶν, ἐν τῇ Πολιτεία (Θ 575a), περὶ ἀνθρώπου κατεξουσιασθέντος ὑπὸ πάθους, ἐπάγεται: *τυραννικῶς ἐν αὐτῷ ὁ Ἔρως ἐν πάσῃ ἀναρχία καὶ ἀνομία ζῶν, ἅτε αὐτὸς ὢν μόναρχος* - τουτέστι μὴ ἀφήνων θέσιν εἰς ἀρχὴν ἢ νόμον ἄλλον ἐκτὸς αὐτοῦ. Ὀντως δὲ μία μορφή ἀνομίας, ἢ καὶ πλέον συνήθης, εἶναι ἡ ἐκ πάθους καὶ αὐταρχίας ἀπορρέουσα. Ὁ αὐτὸς Πλάτων, ἐν τῇ Ζ' Ἐπιστολῇ (336b), συνάπτει τὴν ἀνομίαν πρὸς τὴν ἀθεότητα, εἰς ἀμφοτέρω δὲ τὰ χωρία θεωρεῖ τὸν ἄνομον ἰκανὸν πρὸς πᾶσαν τὸλμην.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ. Armand: *Initiation à l'Individualisme anarchiste* καὶ ἐν ἐφημερίδι *Anarchie*, 20-12-1906. Garraud: *L'Anarchie et la répression*. Lenz: *Der Anarchismus und das Strafrecht*. Lombroso: *Gli anarchici*. Prolo: *Les anarchistes*. Reichesberg: *Sozialismus und Anarchismus* Siliō: *El Anarquismo y la defensa social*. Tripels: *Compte rendu*. [Ἄλλα κυριώτατα: P. Eiltzbacher: *Der Anarchismus*. (Βλ. καὶ τὴν γαλ. μτφρ τοῦ Otto Karmin, ἐκδ. V. Giare et E. Brière, Paris 1902.) Βοήθημα πρώτου κύρους.]

Θαυμασμός

Ἀρχαίῳθεν τὸ φαινόμενον τοῦ θαυμασμοῦ εἴλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν φιλοσόφων, μέχρι τοῦ νὰ τὸν ἀναγάγουν εἰς ἀρχὴν αὐτῆς ταύτης τῆς φιλοσοφίας. Μάλα γὰρ φιλοσόφον τοῦτο τὸ πάθος, τὸ θαυμάζειν οὐ γὰρ ἄλλη ἀρχὴ φιλοσοφίας ἢ αὕτη, ἀπεφαίνετο ἤδη ὁ Πλάτων (Θεαιτ. 155d). Ὁ δὲ Ἄριστοτέλης: *Διὰ γὰρ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν, ἐξ ἀρχῆς μὲν τὰ πρόχειρα τῶν ἀπόρων θαυμάσαντες, εἶτα δὲ κατὰ μικρὸν οὕτω προϊόντες καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες.* (Μετὰ τὰ φυσικὰ Α982b). Οἱ νεοπλατωνικοὶ ἐπανελάβον τὰ αὐτά, ἀπὸ ἄλλης ἀφετηρίας καὶ μὲ ἄλλην φραστικὴν, οἱ δὲ μυστικοὶ τοῦ μεσαιῶνος ἀμίλησαν περὶ ἀμέσου ἐποπτείας (*contemplatio*) ἢ ἐνοράσεως, περὶ θαυμασμοῦ, συλλογῆς καὶ ἐξόδου τῆς ψυχῆς ἐξ ἑαυτῆς (Οὔγος καὶ Ριχάρδος ἐξ Ἀγίου Βίκτωρος, Βερνάρδος ὁ ἐκ Κλαιρβῶ, Βοναβεντούρα κ.ἄ.), περὶ θείας ἐπιπνοίας, γιγνομένης διὰ τοῦ *ἐνεργεία νοῦ* (Ρογ. Βάκων), περὶ μυστικῆς, διὰ τοῦ ὀμματος τῆς διανοίας, θεωρίας (Ἐκκαρτος) κ.ἄ.π. Ἡ αὕτη περίπου ἀντίληψις κρατεῖ παρὰ πλείστοις τῶν ἰδεοκρατῶν τῶν νεωτέρων χρόνων (Κάντιος, Κιούλπε, Ρίκερτ) — ἐκτεινομένη ἐπὶ τοῦ ψυχολογικοῦ, γνωσεολογικοῦ, αἰσθητικοῦ πεδίου, ὑπὸ διάφορον παρ' ἐκάστῳ ὀρολογίαν καὶ ἄλλοτε ἄλλην συσχέτισιν πρὸς συγγενεῖς ψυχικὰς ἢ γνωστικὰς λειτουργίας καὶ ἐκφάνσεις —, διήκει δὲ μέχρι τῶν συγχρόνων θεωρητικῶν καὶ φιλοσόφων, ἰδίως τοῦ Bergson. Παρ' ἡμῖν ὁ Γ. Ἀποστολόακης ἀνήγαγε τὸν θαυμασμόν εἰς γενεὴν κυρίου γνωστικοῦ, αἰσθητικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ συνάμα στοιχείου, ἐν τῇ ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἡ ποίησις στῆ ζωὴ μας* συγγραφῇ του. Κατ' αὐτὸν θαυμασμός εἶναι ἡ *μεγάλῃ ἀπορία* [καὶ] ἡ ἐμβάθυνσις εἰς τὰ πέραν τοῦ κόσμου τῶν αἰσθήσεων καὶ τῶν ἐπιφα-

νειῶν τῆς ζωῆς. Καρπὸς μεστῆς υγείας καὶ τέρμα μακρᾶς καὶ ἀγωνιώδους συλλογῆς, ὁ θαυμασμός εἶναι καθαρὰ ἐνέργεια [καὶ] νίκη τοῦ πνευματικοῦ εἶναι κατὰ τῆς παθητικῆς ἀναμονῆς, τοῦ τυχαίου, τοῦ συμπτωματοῦ, τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ὁ θαυμασμός γεννᾶται - δὲν γίνεται. Γεννᾶται δ' ἐξαίφνης καὶ δὲν μένει, παρέρχεται, ἐφ' ὅσον δὲν κρατοῦμεν πάντ' ἀνοιχτά, πάντ' ἀγρυπνα τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μας, κατὰ τὸν στίχον τοῦ Σολωμοῦ.

Εἶναι λοιπὸν δύσκολον νὰ γεννηθῆ καὶ νὰ ἀνανεοῦται διαρκῶς ὁ θαυμασμός, ἀδύνατον ὅμως δὲν εἶναι. Θέλῃς ἀπαιτεῖται μεγάλη ὅσον διὰ τὴν δύναμιν, πᾶς τις ἔχει τόσην, ὅση χρειάζεται διὰ νὰ κρατῆ ἀνοιχτά πάντα καὶ ἀγρυπνα τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του· συνεπῶς εἰς πάντα ἀνθρωπον δύναται νὰ ἐπιφανῆ ὁ θαυμασμός. Ἡ προετοιμασία τῆς ὑποδοχῆς, τὸ πῶς καὶ τὸ πότε, εἶναι ἔργον καὶ μυστικὸν ἐκάστου. Πάντως ἡ ἀκμὴ τῆς νεότητος εἶναι ἡ προσφορωτέρα διὰ τὸν θαυμασμόν ὥρα, χωρὶς τοῦτο νὰ σημαίνῃ ὅτι ἀποκλείεται ὁποιαδήποτε ἄλλη, ἢ ὅτι εἶναι ποτε πολὺ ἀργά.

Ἐφ' ὅσον οὐδεὶς δύναται νὰ ζήσῃ μέχρι τέλους μὲ τὸ γνωστὸν καὶ τὸ σύνθηες (εἰς τὴν φύσιν δὲ τῶν αἰσθήσεων ἐγκρατεῖται τὸ νὰ καθιστοῦν γνωστὰ καὶ συνήθη τὰ πράγματα), θὰ ἔλθῃ στιγμή, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἀνθρώπος, ἀφοῦ ματαίωσῃ θὰ ἔχῃ ἀναζητήσει τὸ μονίμως νέον εἰς τὴν ἐναλλαγὴν τῶν ἐντυπώσεων καὶ τὴν ἔντονον αἰσθησιακὴν ζωὴν, θὰ ἀντιληφθῆ ὅτι εἰς τὸν δρόμον αὐτὸν δὲν ὑπάρχει τέλος, καὶ ὄχι μόνον, ἀλλ' ὅτι ὅσον προχωρεῖ, τόσον ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν σκοπὸν, τόσον αἰσθάνεται ἑαυτὸν πτωχὸν ἐν μέσῳ τῆς πλέον μεγάλης ἀφθονίας. Καὶ τότε θὰ σκεφθῆ. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὁ ἔξω κόσμος θὰ χάνῃ τὴν προτέραν λαμπρότητά του, καὶ καθ' ὅσον ὁ πόθος πληρεστεράς καὶ ἀνωτέρας ζωῆς θὰ τὸν πληροῖ περισσότερο, ἐπὶ τοσοῦτον θὰ ἀπομονοῦται, ὁλόκληρον τὸ εἶναι του θὰ ἀναδεύῃ ἔτοιμον νὰ δεχθῆ, ἕως ὅτου, ἀπομονοῦμενος τελείως μὲ τὴν φύσιν, σταθῆ ἀληθινὰ γυμνὸς ἀπέναντί της. Ἐάν τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ ψυχὴ εὐρῆ τὴν δύναμιν ὄχι μόνον νὰ ἐμμείνῃ εἰς τὴν ἀγῆν προσήλωσίν της, ἀλλὰ καὶ νὰ ὠθήσῃ εἰς τὰ ἀκρότατα τὴν συλλογὴν, νὰ εἰσδύσῃ βαθύτατα εἰς τὰς πηγὰς τῆς ζωῆς, θὰ τῷ ἀποκαλυφθῆ αἴφνης κόσμος νέος καὶ θὰ αἰσθανθῆ ἑαυτὸν πληρούμενον ἀπὸ ἡδῶ αἰσθημα ἄκρας καλωσύνης. Πλήμμυρα ζωῆς θὰ ἐκχέται ἀσυγκράτητος ἔσωθέν του, ὁ κόσμος δὲν θὰ δύναται νὰ τὴν διαθέσῃ, καὶ οὕτω θὰ ἐπαναστρέφῃ εἰς αὐτὸν καὶ θὰ τὸν κατακλύζῃ πανταχόθεν. Ἡ ζωὴ τότε θὰ προβάλῃ ὡς δημιουργία, μὲ τόσην ἀπειρίαν μορφῶν καὶ δυνατοτήτων, ὥστε πᾶσα ἀπόπειρα προκαθορισμοῦ νὰ καθίσταται ματαία· ἡ σκοτία τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου θὰ ἔχῃ σβεσθῆ καὶ τὰ πάντα θὰ πλέουν εἰς ἄπλετον φῶς. Ὁ θαυμασμός θὰ ἔχῃ ἐκτείνῃ τὴν ζωὴν ἐπὶ ὅλον τὸ βάθος καὶ ὅλον τὸ ὕψος τῶν φυσικῶν της ὁρίων, ἐνῶ συγχρόνως θὰ ἔχῃ μετατάξῃ τὸ κέντρον της ἐκ τῶν ἔξω πρὸς τὰ ἔσω, ἐνώπιον οὕτω τὸν ἀνθρωπον μὲ τὴν φύσιν καὶ τὸν πλησίον, καὶ χαρίζων εἰς αὐτὸν τὸ ἀνάστημα, τὸ ὁποῖον χρειάζεται διὰ νὰ βασιτάξῃ στερεὰ τὸ βάρος τῆς πνευματικῆς ζωῆς.

‘Ο θαυμασμός, ἐπάγεται ὁ Ἀποστολάκης, εἶναι κύριον γνώρισμα πάσης ἐπιστήμης καὶ πάσης δημιουργίας. Ἰδιαίτερος, ποίησις χωρὶς θαυμασμόν δὲν εἶναι δυνατή. Ὅπισθεν πάσης ἀληθοῦς ἐμπνεύσεως κρύπτεται θαυμασμός. Αὐτὸς χωρίζει τὸν ποιητὴν ἀπὸ τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον, αὐτὸς τοῦ δεικνύει τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν ἐκάστοτε πρέπει νὰ βαδίξῃ, αὐτὸν τὸν κάμνει ἱκανὸν νὰ ἀτενίσῃ τὴν ἰδανικὴν μορφήν, αὐτὸς ἀποτελεῖ τὸ ἐδραῖον ὑπόστρωμα τῆς ψυχῆς του, αὐτὸς καθιστᾷ κάθε ποίημά του ἀληθινόν, περιβάλλων αὐτὸ ἐντὸς ἀτμοσφαιρας μυστικῆς, ζωοποιούσης τὸ νεκρὸν γράμμα καὶ ἀνακλώσης ἐσωτερικὴν ἀναγκαιότητα, ὑπὸ τὴν ὁποίαν δὲν νοεῖται πῶς τὸ θέμα θὰ ἡδύνατο νὰ ληφθῆ ἔξωθεν, καὶ ὄχι ἐκ τῶν βιωμάτων τοῦ ποιητοῦ, τῶν τόσῳ πλουσίων καὶ τόσῳ ἀνεξαντλήτων.

Δημήτριος Γούναρης

(Μία σκιαγραφία του)

‘Ο Δημήτριος Γούναρης ὡς πολιτικός...

‘Ο Δημήτριος Γούναρης ὡς ἄνθρωπος...

Καλοπροαίρετοι ἐχθροὶ καὶ μικροψυχοὶ φίλοι διακρίνουν τὸν μὲν ἀπὸ τὸν δέ· νομίζουν ὅτι τιμοῦν τὸν ἄνθρωπον, δηλαδή ἐαυτούς, ὅταν παρεξηγοῦν τὸν πολιτικόν, δηλαδή τὴν πολιτικὴν.

Καὶ ὅμως, σπανίως εἰς προσωπικότητα ἰσοβαθμισθῆ τόσον ἀρμονικὰ ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ πολίτης. Οἱ πολῖται οἱ παρεξηγοῦντες τὸν Δημήτριον Γούναρην ἔχουν ὑπὲρ αὐτῶν τὸ ἐλαφρυντικὸν ὅτι, κρίνοντας ἐκ τῆς γύρω των χθαμαλῆς πραγματικότητος, θέλουσι νὰ βλέπουν μίαν ἀντίθεσιν μεταξύ πολιτικῆς καὶ πολιτικῶν ἀφ’ ἐνός, πολιτῶν ἀφ’ ἑτέρου. Καὶ ἐπειδὴ οἱ πολῖται αὐτοὶ εἶναι πανταχοῦ οἱ πολλοί, οἱ πολιτικοὶ τοῦ τύπου Γούναρη εἶναι οἱ ἐλάχιστοι. Ἡ πολιτικὴ, ὑπὸ τοιαύτην πλειονότητα πολιτῶν καὶ πολιτικῶν, προϋποθέτει σκληρότητα καὶ εὐλυγισίας, τῶν ὁποίων, ἀναμφιβόλως, ὁ Δημήτριος Γούναρης ἐστερεῖτο παντελῶς. Ὅσοι ἐλυκισθέντες τὸν ἐπλησίασαν, καὶ μὲ μίαν προσπάθειαν ἀνατάσεως τὸν προσέβλεψαν, εἶδον τὸ περίγραμμα ἐνὸς ἀποπνευματωμένου ἀνθρώπου, αἰωρούμενον εἰς τὸ κενόν... *Μὴ μοῦ ἄπτου!*

Ἐνθυμοῦμαι... - Ἄλλ’ ἄς σιγάσῃ ἡ φωνὴ ἣτις λέγει ἐνθυμήσου εἰς ἕναν ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος δὲν ὑπῆρξεν ὁ πιστός, καὶ δὲν μετανῶν διότι δὲν ὑπῆρξε. Τὴν σπαρακτικὴν ζωντάνια τοῦ τάφου του ἄς μὴν ταράξουν, ὄχι, αἱ ἀναμνήσεις αἵτινες μᾶς συνδέουν μὲ τοὺς φιλτάτους μας. Ὁ Δημήτριος Γούναρης, ζῶν εἴτε νεκρός, ὑπῆρξεν ἐκεῖθεν τοῦ αἰσθηματος· δὲν ἐνέπνευεν ἀγάπην, ἀπέπνευεν ἠθικὴν ἀνύψωσιν, δὲν ἐδοῦλωνεν αἰσθηματικῶς· ὅσον εἰλικρινέστερα ἀπέσπα τὸν θαυμασμόν, τόσον περισσότερο ἐλευθέρωνε τὸ αἶσθημα καὶ τὴν κρίσιν. Δι’ αὐτὸ καὶ τὸ κατηγορητήριον ἐνὸς ὁποῖος τὸν ἐγνώρισε θὰ ἦτο καὶ ὁ ἔπαινός του. Διὰ τοὺς κατέχοντες τὸ μυστικὸν νὰ αἰσθάνωνται, μὴ ὑποδουλούμενοι ἀλλὰ ἐλευθερούμενοι, ὁ Δημήτριος Γούναρης ὑπῆρξεν ὁ ἐκλεκτός. Θέ-

των υπό κρίσιν éαυτόν, υπό κρίσιν τὰς κρίσεις του, υπό κρίσιν τὰς κρίσεις τῶν κρίσεών του, ἐστάθη σκεπτικιστὴς μέχρις «ἀβουλίας». Ἦσαν στιγμαὶ κατὰ τὰς ὁποίας ὁ συνομιλητὴς του, ἐμπλεως ἀπὸ μίαν μυστικιστικὴν πνοήν, ἐνωθε νὰ μουσκεύη ὅλος ἀπὸ τὴν ροῶδη ἀκτινοβολίαν τῆς σκέψέως του - τῆς Σκέψεως. Ἄργα καὶ ποῦ ὁ σύντροφος τῆς ὀλονυκτίας του νὰ ἀντιταχθῆ εἰς τὸ χειμαρρῶδες ρεῦμα τὸ ὁποῖον ἀκουσίως τὸν παρέσυρε, κατὰ μίαν ἀντιστροφὴν καταπληκτικὴν: ὄχι πρὸς τὴν μεγάλην θάλασσαν, ἀλλὰ βαθύτατα, πρὸς τὰς μυστικὰς πηγὰς τῆς ζωῆς. Εὐθύς ὁμως μετὰ, ὁποία εὐφορία, ὁποῖον ἀνοιγμα ὀρίζοντων, ὁποία καθαρότης οὐρανῶν, ὁποῖον ἀπλωμα ἀτομικότητος! (Ποτὲ τὸ ἔδαφος δὲν σὰς ἐφάνη τόσο στερεὸν καὶ τόσο ἰδεατικῶς λεῖον.- δὲν εἶναι ἀληθές;) Δὲν εἶχατε κάμει, ἀποχωρισθέντες, οὔτε βῆμα ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, τὸν πολιτικόν, τὸν σοφόν, καὶ εὐρίσκεσθε ἤδη λεύγας πολλὰς μακρὰν του - διότι ἀκριβῶς πρὸ ὀλίγου εἴσθε πλησίον του, διότι «σὰς κατεῖχεν» ἡ ἐλευθερώτρια γοητεία του.

Ἡ σκέψις, παρ' αὐτῶ, ἦτο τὸ πᾶν. Ὁ λόγος, δευτερώτερόν τι. Ἡ πρᾶξις, ἐτι ὀλιγώτερον. Οὕτω, ἐνῶ ἐβλεπε πάντοτε τὴν πραγματικότητά εὐκρινέστατα, ἐνῶ τὴν διεπίστωνε μετ' ἀκριβείας ἀπαραμίλλου, προκειμένου νὰ τὴν ἀντιμετωπίσῃ οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐγίνοντο αἴφνης προβολεῖς Ραϊντγκεν· δὲν ἐβλεπον μίαν, δύο, τρεῖς ὕψεις, ἀλλὰ χιλιάς, ἀπείρους· ἦτο δὲ πλέον κατάκοπος ὅταν ἐφθανεν εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν μέσων, τὰ ὁποῖα θὰ ἐπρεπε, καὶ αὐτὰ, νὰ ἦσαν πολλὰ καὶ ἀνάλογα, ἀλλὰ δὲ ν ἦσαν, δυστυχῶς, παρὰ ἐλάχιστα καὶ κατώτερα· πάντοτε κατώτερα τῶν σκοπῶν του. Τοῦτο, δύναμις καὶ ἀδυναμία του συγχρόνως, χωρὶς νὰ μειοῖ, τὸ παράπαν, τὴν ὑπέροχον ἀξίαν του καὶ ὡς πολιτικοῦ, τὸν καθίστα εἶπερ τινα καὶ ἄλλον ἀκατάλληλον διὰ τὰς περιστάσεις ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐκλήθη νὰ κυβερνήσῃ Χώραν παραδερομένην ἐσωτερικῶς, ἐρημον φίλων, κεκηρυκίαν.

Ἄλλ' ὁ Δημήτριος Γούναρης δὲν εἶναι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς χαρακτῆρας, τοὺς πολιτικούς, τοὺς ὁποίους θὰ ἀδικήσῃ ἡ Ἱστορία διότι δὲν τῆς ἀπέδιδε τὴν σημασίαν τὴν ὁποίαν τῆς ἀποδίδουν οἱ ματαιόδοξοι. Θὰ ὑπάρξουν οἱ μαρτυρήσοντες ὅτι ὑπῆρξε μία λάμψις εἰς ἓνα κόσμον ἢ ἐσβεσμένον ἢ νύκτιον - διότι ἐφθασεν ἢ ἀργά, πολὺ ἀργά, ἢ ἐνωρίς, πολὺ ἐνωρίς.

Φίλε,

εἶθε ὅλοι οἱ ἀγαπημένοι μας νεκροὶ νὰ κοιμοῦνται τὸν ὕπνον σου, ἀλλ' οἱ ζωντανοὶ νὰ μὴ ζήσουν τὸ μαρτύριόν σου ἀφ' ἧς ἐσκέφθης, ἀφ' ἧς ἐζήσας.

ΤΕΤΡΑΜΗΝΙΑΙΑ

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΚΑΤΕΠΙΑΝΩ ΣΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ: ΚΩΣΤΑΣ ΦΡΟΝΤΖΟΣ. Βρέθηκα κάποτε στη Λεβαδιά, πιστεύοντας πώς οί τόποι, όσο κι αν περάσουν οί καιροί, πάντα κάτι σώζουν — δέ μπορεῖ — ἀπ' ὅ,τι ἔζησε πάνω τους παλιό και ριζιμιοῦ. Μάζεσα ὑλικό — κ' ἤθελα νά μήν εἶναι μόνο βιβλιακό — γιά τὸ Λάμπρο Κατσώνη, τὸν ἀρχικουρσάρο λίγο πρὶν ἀπ' τὰ «χαράμματα» τῆς («ἐθνικῆς») μας ὑποτίθεται («ὑπόστασης»). Κ' ἔφτασα εἰδικά στη Λεβαδιά, ἔχοντας στὸ νοῦ μου μάλιστα τ' ὄνομα «Levadia», τοῦ τσιφλικιοῦ ποῦ τοῦ χάρισε ἡ Μεγάλη Αἰκατερίνη, στὴν Κριμαία, γιά τὶς «ἐξαιρετες ὑπηρεσίες», ποῦ γιά λίγο τῆς «πρόσφερε» — ὕστερα τὴν παράτησε, κ' ἐξακολούθησε πειρατῆς ἀνεξάρτητος ν' ἀλωνίζη τὰ πέλαγα, ὁ ἀνυπόταχτος λεβαδιώτης, γράφοντας στὰ παλιά του τὰ τσαρούχια και τὸν ἔρωτά της και τὰ σχέδιά της γιά μιὰ ἑλληνικὴ ἀνταρσία-πιόνι στὴν ἱμπεριαλιστικὴ πολιτικὴ της — κ' ἔλεγαι: «Γιά σκέψου!.. Τ' ὄνομα τῆς Λεβαδιᾶς στὴν Κριμαία, γιὰτὶ κάποιου της παλληκαρόπουλου «τόλεγ' ἡ ψυχὴ του» κ' ἔφτασε ν' ἀπαυτῶνῃ ὡς και τὴν αὐτοκρατορίσσα «Πασῶν τῶν Ρωσιῶν», μορ' ἀπὸ δῶ ἀπ' τὴ μικρο-Λεβιάδια μας - τὴν «εὐνοημένην» λέει κιόλας ἀπ' τὴν Βαλινδέ-χανοῦμ, μὲ εἰδικὰ φερμάνια κ' εὐνοίες και προστασίες γιά τὸ μπαμπάκι της, κι ἀπαλλαγές φόρων, κι ἄλλα!..» Καὶ στάθηκα, ρωτῶντας δῶ και κεῖ, μ' ἔτοιμη και τὴν πρόφασιν: «Εὐχαριστῶ πολὺ! θὰ ξανάρθω, νά μοῦ τὰ πῆτε ὅλα! τώρα εἶμαι βιαστικός!» - ἂν μὲ παραπιάνανε στίς φλιαρίες και τὶς διηγῆσεις γιά τὸ γενναῖο Λάμπρο Κατσώνη τους... Κι ἔπου «τράκαρα» ἀπότομα στὰ βρωμομπετά και τὰ τσιμεντότουβλα γιὰ τῆς σύγχρονῆς μας — και δέν ἀμφιβάλω πόσο «περήφανης» γιά τὴν («ὑπόστασιν») της, τὴν «ἱστορικὴν», μέσα στὴν ὅλη μας «ἐθνικὴν ὑπόστασιν»! — Λεβαδιᾶς, μὴ βρίσκοντας ο ὔ τ' ἔ ν α ν ποῦ ν' ἀναγνωρίζη (οὔτε και σάν ἀπόμακρα γνωστό του, ἀκουστό του κάποτε, ἀπὸ κάπου) τ' ὄνομα «Κατσώνης»! Τὸ περιλαμπρο ὄνομα «Λάμπρος Κατσώνης»!.. (Τί λέτε, μορ' ζαγάρια σημερνά!.. Τί μοῦ τσαμπουνᾶτε, βρέ ξύλα ἀπελέκητα, τ' ὄνομα. «Καντσώνης», πῶς «εἶναι κάποιος», λέει, «στὸν ἀπάνω μαχαλᾶ», και «μὴ γυρεύω αὐτόν;..») — Ὁχι, βρέ παιδιά! Τὸν Κατσώνη λέω!.. Τὸν Λάμπρο Κατσώνη - πῶς τὸ λένε!.. Δικός σας ἦταν! Ἐπὸ δῶ, λεβαδιώτης!.. Ἀπὸ δῶ ξεκίησε, κ' ἔγινε κουρσάρος - κι ἄς ἦταν στεριανός! Σκότωσε κάποιου μεπέπουλο, δῶ παραόξω, στὸ Ρομέικο, στὸ Ρομέικο λέει — ποῦν' τὸ Ρομέικο; — κι ἀναγκάστηκε νά φύγη!..

Μὲ κοίταζαν, σά χάνου!.. «Τὸ Ρομέικο;» μοῦ λένε. «Δῶ παραόξω εἶναι τὸ Ρομέικο! Ἄλλὰ... Καντσώνη δέν ξέρουμε κανένα!»

Δέν ξέρουνε, λοιπόν, Λάμπρο Κατσώνη, οὔτε στὴ Λεβαδιά, τὴ σημερνὴ μας - μὴ βασκαθῆ τους!.. Δέν ξέρουνε ποῖο νάταν τάχα τὸ σπίτι και τὸ χτήμα του αὐτοῦ τοῦ ἄγνωστο, κι ἄς εἶναι τὸ ἴδιο τὸ μοναδικὸ δημόσιό τους πάρκο, μὲ τὰ φυτὰ ποῦ μαραγκιάζουν ἀπ' τὰ καυσαέρια, κεῖ ἀντίκρου στ' ἀρβανίτικα «σνάκ-μπάρ» τους, μὲ τὰ σουβλάκια και τὰ τζούκ-μπόξ, μὲ τὰ μπουζούκια τοῦ Κόκοτα και τοῦ Νταλάρα!

“Α μορέ, σκέφτηκα· ἐγώ — κι ἄς μὴν εἶμαι διόλου «πατριώτης» (καὶ πῶς νάναί κανεῖς «πατριώτης») μιᾶς «πατρίδας» ποῦ τέτοιοι «πατριώτες» τῆς εἶστε σ ε ῖ ς : τοῦ « ἄ γ ν ω σ τ ο υ » Λάμπρου Κατσώνη μές στή Λεβαδιά ;) — ἐγώ μορέ θά σᾶς ἔστηνα, ἂν μοῦ περνοῦσε ἀπ’ τὸ χέρι, πέρ’ ἀπ’ ὅλα τ’ ἄλλα — καὶ τὰ σκολιά, καὶ τὰ σωστά μαθήματα, καὶ τοὺς σωστοὺς δασκάλους, καὶ τὴ σωστή δουλειά καὶ μάθηση γιὰ καθετί, τὸ σωστό δέσιμο μὲ τ’ ἀληθινά τὰ πράγματα καὶ τὰ σωστά τὰ ἔργα σ’ αὐτὸ τὸν Τόπο — ἐγώ, πέρ’ ἀπ’ ὅλα θά σᾶς ἔστηνα καὶ μιὰ θεόρατη στήλη μαρμάρηνη στὴν καρδιά κάθε πλατειᾶς, μὲ πελεκημένα πάνω τῆς τὰ στοιχειώδη τοῦλάχιστον, καὶ τὰ ριζιμιά, τοῦ τόπου καὶ τῆς ὑπόστασής σας — τ ἄ θ ε μ ε λ ι α κ ἄ σ α ς — γιὰ νὰ μὴν ξεχνᾶτε πῶς ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἓνα σ κ ε λ ε τ ὄ, μιὰ δ ο μ ῆ δεμένη μὲ ὅ,τι τὸν γέννησε· δέ φυτρώνει βροσιά κι ἄγνοια τῆς γῆς ποῦ πατάει· δέ λέει μέσα σὲ Λεβαδιά «ποιός εἶν’ ὁ Λάμπρος Κατσώνης ;» καὶ δέ φωνάζει μές σὲ Πύλο «ποιὰ εἶν’ ἡ Σφαχτηρία καὶ τὸ σφαγμένο ἄνθος τῶν Σπαρτιατῶν ; ἐγὼ θέλω διυλιστήρια, καὶ βιομηχανία» - καθὼς τὸ λέν δ ι κ α ἰ ω μ α σήμερα, κι ἂ ν ἄ π τ υ ξ ῆ μ α ζ ῶ ν !.. (Ἔτσι δέν τὸ λέν ;.. Κι ἀπ’ ἀριστερά, κι ἀπὸ δεξιά, κι ἀπὸ παντοῦ ἐπιδέξια, τώρα, ἔτσι τὸ λέν !..)

Λοιπόν, ἔ τ σ ι, παντοῦ, σ’ ὅλο τὸ πλάτος καὶ τὸ μᾶκρος τοῦ ὑπερ-ἱστορικοῦ» καὶ ὑπερ(παραδοσιακοῦ) μας (τάχα) Τόπου, μὲ τὴν τόσο «περήφανη» (δῆθεν) καὶ «πανυπερσέβαστη» ἐθνικὴν ὑπόσταση, ποῦ ὡς χτές «σὲ φακέλλωναν» οἱ βρωμοδεξιοὶ ἂν τὴν ἀμφισβητοῦσες, καὶ σήμερα, ὡς κ’ οἱ ψευτοαριστεροί, «τὴν τιμᾶνε» (τάχα) κι «ἀγωνίζονται» γιὰ τὴ «συντήρηση» καὶ τ’ «ἀναζωντάνεμά» τῆς.

Ἔ τ σ ι καὶ στή Λεβαδιά, καὶ στὴν Πύλο, καὶ σὲ κάθε ἄλλη «Πύλο» ἢ «Λεβαδιά» ἢ ἀνάλογο αὐτοῦ τοῦ χιλιομαγαρισμένου Τόπου, τοῦ τόσο βαθιά κι ἀθεράπευτα αὐτοπεριφρονημένου κι αὐτοπεριφρονούμενου, ποῦ νὰ ντρέπεσαι, ἔστω καὶ «μὴ πατριώτης» κ’ ἐκστασιαζόμενος μπρὸς στὰ τάχα «ἐθνικά» (ἐνῶ εἶναι ἀπλῶς ρ ι ζ ι μ ι ἄ), νὰ ψιθυρίσης: «Σιγά, ρέ παιδιά !.. Δέν εἶν’ ὅ λ α τ ἄ π ρ ἰ ν γιὰ φτύσιμο !..” Ἦτανε καὶ παλληκάρια καμπόσα !.. Εἶχαν καὶ καρδιές, μ’ ἀληθινό, καφτὸ τὸ αἷμα !.. Εἶχαν καὶ ζώες μὲ με σ τ ῆ συνείδηση κ α λ ο ῦ καὶ ἄ ν θ ρ ῶ π ι ν ο υ ἔδω-πέρα, κάποτε !.. Κ’ ἴσως δέ λογαριάζαν, τόσο, μ ὂ ν ο τ ἰ ς κ ο ι λ ι ἔ ς, τ ο υ ς, ὅσο ἐσεῖς σήμερα· καὶ γι’ αὐτὸ μπορεῖ νὰ πατᾶτε καὶ σεῖς μιὰ γῆ μὲ τὶς βροσιές σας... Γιὰ κοιτᾶτε γύρω σας !..»

Μὰ ποῦ νὰ δοῦν ! Ποῦ νὰ κοιτάξουν αὐτοὶ τίποτα γύρω τους !..

Καὶ τ ἰ νὰ κοιτάξουν ;.. Ποῦ π ο ι ὅ ς τὸ σώζει ; Π ο ι ὅ ς τὸ φυλάει ; Π ο ι ὅ ς τὸ περιμαζεύει, μὲ στοργή, τρυφερά ;.. Ὑπάρχουν τέτοια «ψώνια» στὸν Τόπο μας ;.. Ὁ Τόπος μας ὅλος εἶναι «σημερινός», «μοντέρνος», «ἀναπτυξιακός» (: τῆς τουρλωτῆς κοιλάρας μοναχά), «αὐξησοεισοδηματικός» ἀποκλειστικά - κι αὐτὸ τὸ βαφτίζει: «πολιτισμὸ», κ’ οἱ ταγοὶ του ὄλοι, οἱ ἄξεστοι, οἱ στοῦρνοι, οἱ ἀγράμματοι κ’ οἱ φαρισαῖοι, ὅ λ ο ι, χ ω ρ ἰ ς ἔ ξ α ἰ ρ ε σ η, ἔτσι τοῦ τὸ βαφτίσαν !

Τώρα, ποῦ ὁ πολιτισμὸς — ὅ λ ο ς ὁ δυτικὸς πολιτισμὸς λ.χ. — ξεκίνησε ἀκριβῶς ἀπὸ μιὰ μανία στοργῆς, «περιμαζέμματος», γνωρισμοῦ κ’ ἐκτίμησης εὐλαβικώτατης πρὸς ὅ,τι τὸ ἄξιο παλιὸ ἀπομεινάρει· κι ἂν

ἄνθισε σιγά-σιγά ὅποια καλλιέργεια σύγχρονη: ἀπ' αὐτῆ τῆ στοργῆ ἴσα-ἴσα, καὶ τῆ διάσωση, καὶ τῆ συλλογῆ, καὶ τὸ βάθεμμα μὲ νοῦ καὶ μ' εὐ-
 λάβεια σὲ ὅ,τι παλιό, οὐσιαστικό καὶ θεμελιακό — καὶ χωρὶς κάτι τέ-
 τοιο πολιτισμός κανεῖς κι ἀνθρωπιὰ καμμιὰ ποτέ δὲ θὰ κάρπιζε (ὅπως
 δέντρα δὲ φυτρώνουν στὸν ἀέρα) — ἔ, αὐτό πιά δ' ἐν τὸ ξέρουν, δ' ἐν τὸ
 μάθανε, ποτέ τους, οἱ τῆς Λεβαδιᾶς, καὶ τῆς Πύλου: τῆς παρανοημένης
 «ἀνάπτυξης» καὶ τοῦ πρόστυχου «ὄνειρου» τῆς παρατουρλωμένης αὐρια-
 νῆς κοιλάρας τῶν τάχα «ἀπογόνων» τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων».

Τὰ παραπάνω τάγραφα γιὰ νὰ δώσω, ἀπ' τὴν ὀργή πού γεννάει τὸ
 ἀντίθετο, τὴν αἰσθησι τοῦ κ α λ ο ὕ πού ἀποτελεῖ — στὰ Γιάννενα καὶ
 γιὰ τὰ Γιάννενα — ἓνας ἀ ν τ ῖ σ τ ρ ο φ ο ς ἄνθρωπος.

Τὸν λέω «ἀντίστροφο» τὸν Κώστα Φρόντζο, γιὰτ' εἶναι — στὸ πεῖ-
 σμα ὅλων τῶν καιρῶν καὶ τῶν ἀνέμων — ἓνας παράξενος γεροπλάτανος
 ἐκεῖ, καθόλου θνησιγενῆς (ἢ «ἐθνικογενῆς»), μὲρὲ ἀ ν τ ἄ ρ τ η ς ἑκατό
 τὰ ἑκατό — «Κομμισσάριος», πού τὸν λέω γώ: «Γενικός Κομμισσάριος»,
 τῆς Ἡπείρου ἀπάσης, ἀπὸ Ἀκαρνανίας μέχρι καὶ βορείων περάτων τῆς
 ψευτοΑλβανίας τῶν «Χότζηδων» (τῆς χίλια τὰ ἑκατό Π α ν η π ε ῖ ρ ο υ
 ἔ λ λ η ν ι κ ῶ τ α τ η ς, προσελληνικώτατης μάλιστα, «πελασγικώτατης»),
 κι ἄς πᾶ' νὰ διαβάσετε τὸν ὀξφορδιανό μας Hammond, νὰ σᾶς τὰ πῆ
 καταλεπτῶς κ' ἐπιστημονικώτατα! — ἓνα κύτταρο Ἀλήπασα κ α λ ο ὕ,
 ρ ι ζ ι μ ι ο ὕ τῆς Ἡ π ε ῖ ρ ο υ Ἀλήπασα, πού, ἀντίστροφα πρὸς κάθε
 καταλυτικὴ κ' εὐτελιστικὴ ροπὴ τοῦ σήμερα κατὰ παντός τοῦ χτέος καὶ
 τοῦ κάποτε, περιμαζεύει ἐκεῖ στὰ Γιάννενα — μὲ μανιακὴ στοργή, μὲ
 τρέλλα καθαρῆ, συνεχῆ, πυρετικὴ κι ἀκατάβλητη χρόνια τώρα — κάθε
 στοιχεῖο τοῦ μεστοῦ πανηπειρωτικοῦ πολιτισμοῦ, καὶ τὸ στήνει ὅσο πιό
 τιμημένα καὶ σωστά μπορεῖ, πρὸς κάρπωση πράγματι ἀπ' ὅλους αὐτοῦ
 τοῦ ἄτυχου Τόπου, σ' αὐτό πού ἴδρυσε καὶ βάρφτισε Ἑταιρία Ἡπειρω-
 τικῶν Μελετῶν.

Ἔτι Ἑταιρία, καλέ, καὶ τί Μελετῶν;.. Μόνο «μελετῶν»;.. Ποιόν
 ξεγελάει;.. Αὐτὸς ὁ μυστικός σφυροκόπος, ὁ ζωσιμαδικὰ ἔτσι λάθε κτί-
 ζων, ἀδιάκοπα, τὸ ἰ δ ε α τ ὅ «νησί τοῦ Ἀλήπασα», τὸ ἰ δ ε α τ ὅ τὸ
 Κάστρο τ' ἀπόρθητο ξαναστήγει σιωπηλὰ — ἀλλά: γιὰ Κι β ω τ ὅ τ ῆ ς
 Π α ν η π ε ῖ ρ ο υ, βεβαιότατος γιὰ τὸν κ α τ α κ λ υ σ μ ὸ πού ἔρχε-
 ται, κι ὠρκισμένος (σὰν πέρα κι ἀπ' τὸ θάνατο, σὰν πρωτομάστορας τοῦ
 γιοφυριοῦ) νὰ τὰ περιμαζέψῃ ὅλα ὅσα προλάβει (κι ἄς βογγᾶν οἱ θύελ-
 λες), νὰ τὰ σωρέψῃ, νὰ τὰ ζυμώσῃ γονιμοποιά, νὰ «μωλώσῃ» μὲ αὐτὰ
 τριεβαθὰ στῆ γῆ τῆς Μ ἰ ἄ ς Ἡπείρου — τῆς προαιώνιας «δωδωναίας»
 Alma Mater «Ἀπάσης τῆς μέχρις Αἴνου καὶ Ταινάρου Ἑλλάδος» — τὸ
 μετερίζι, του, νὰ σ ω θ ο ὕ ν ἔτσι, «πυρηνικὴ κληρονομιά»,
 γιὰ κάποιους, κάποτε, πού — δὲ μπορεῖ — θ' ἀναρωτηθοῦν ἀλήθεια, μιὰ
 μέρα: «Μορ' ὑπῆρξε πατρίδα κάποι' ἐδῶ;.. Ζῆσαν ἄ ν θ ρ ω π ο ι ;
 Καὶ π ο ι ο ἶ ; Μὲ π ο ι ἄ αἰσθησι ζωῆς, π ο ι ἔ ς ποιότητες ἔργων;..
 Ἦ πάντα ἦταν χέρσα χώρα, μ' ἀγρίμια καὶ ζουλάπια;..

«Τρελλός» φόβος;.. Μὰ ὄχι! Δέν εἶναι «φόβος» μόνο. Ἄν ἦταν μόνο
 φόβος, θάταν μόνο σ υ ν τ ῆ ρ η σ η.

Εἶναι πεποίθησῃ τοῦ «Ἵπερκομμισσάριου» πῶς εἶναι Παιδεία, πολύτιμη, πρὸς αἴριο γερὸ καὶ σωστὸ καὶ ρεαλιστικώτατο καὶ ἀνθρωπινώτατο καὶ ποιητικὸ — μοναδικὴ δέ, κι ἀνεπανάληπτη — αὐτὸ πού κοῦφοι μόνο ὁ θεωροῦσαν ἀπλῶς «παράδοσῃ», καὶ «εἰδικά» τάχα μόνο «ἡπειρωτικῇ».

Δέν εἶναι «παράδοσῃ», δέν εἶναι «συντήρησῃ», αὐτὸ πού κάνει ὁ Κώστας Φρόντζος. Φύτουμε εἶναι, πολυδύναμων ὅπως πιστεύει — καὶ ἰσώστα πιστεύει — σπύρων, στὴν ξεχερσωμένη γῆ, πού σήμερα δέρνουν οἱ λαίλαπες, καὶ θερίζουν οἱ χιονιάδες, ἀπ' ὅλα τὰ ξένα πού πέφτουν ἀπάνω μας σωριαστά νὰ μᾶς θάψουν...

Ὁ δέ θάθελε ὁ Κώστας Φρόντζος οὔτε κουβέντα γιὰ τὸ μεγάλο μυστικὸ πού χτίζει, πού ταμπουράνει ὅσο μπορεῖ μὲς στὰ Γιάννενα! Στὰ Γιάννενα, πού ἔξω ἀπ' αὐτόν, κι ὅ,τι περιμαζεύει αὐτός γύρα στὸ ἐτοιμόβηστο τζάκι τους νὰ «συδαυλίσῃ», ἄλλο δέν ἔχουν τίποτα φοβᾶμαι πιά τὸ ἰσχυρὰ ἡπειρωτικὸ, πού νὰ ἐξαρκεσῇ, ν' ἀντρειωθῇ, σ' αὐτὴ τὴν ἀποκαταλυτικὴ Κατεβασιά, πού μᾶς συνεπαίρνει καὶ μαίνεται!..

Κ' εἶναι κ' ἡ Ἀνώνυμία — τὸ σιωπηλὸ, ἡ ἀφάνεια, τὸ ἀνεπίδεικτο — ταυτότητα τοῦ ἡπειρωτικοῦ!.. Νὰ δώσω, ἐγώ, τὴν ταυτότητα, τώρα, τοῦ τελευταίου Κατεπάνω τῆς Ἠπείρου — καὶ μὲ λόγια πολλὰ; «Σώπα!» θὰ μοῦ πῆ, μὲ νόημα — καὶ μὲ κλείσιμο ματιοῦ. «Σώπα, καὶ θὰ μᾶς μυριστοῦν, καὶ δέ θὰ μπορέσουμε νὰ κάνουμε τὴ δουλειά μας, ὁμορφα καὶ καθωσπρέπει...» Ἄσε νὰ προλάβουμε! Κι ἀνέβα ὕστερα στὰ κεραμίδια καὶ πετροβόλα τους ὅσο θές... πού δέ μ' ἀκοῦς νὰ μὴν πετροβολᾷς, καὶ μοῦ τοὺς ξυπνᾷς καὶ τοὺς βρῶ μπρός μου, ἄλλα χίλια κούτσουρα καὶ μπόδια!..»

«Ὅμορφα καὶ πρεπά — σωστὴ δουλειά!..» Πά' νὰ πῆ: Ἀνώνυμία! Ταυτότητα τοῦ γνήσιου ἔργου, πάντα.

Ὁ ΚΩΣΤΑΣ ΦΡΟΝΤΖΟΣ, ὅταν τοῦ ἔγραψα καὶ τοῦ γύρευα «στοιχεῖα γιὰ τὴ συγκεκριμένη δράση σου», μ' ἀπάντησε: Φοβοῦμαι πῶς ἂν γράψῃς κάτι, θὰ μὲ κάνῃς νὰ ἀυξήσω τοὺς ἐχθρούς μου, οἱ ὁποῖοι παθαίνουν ἀλλεργία καὶ μόνο στὸ ἄκουσμα τοῦ ὀνόματός μου... Γι' αὐτό, ἄσ' το κι ἄς πᾶῃ...

«Ἄσ' το κι ἄς πᾶῃ»;.. Ἄμ δέ σφάξαν!.. Δέν ἀνῆκει στὸν ἑαυτὸ του ὁ ἄξιος — καὶ στοὺς ἀνάξιους τέτοια «χατίρια»! Νὰ ἐδῶ, λοιπόν, λίγα ἀπ' ὅσα εἶχε τὴν εὐγενῆ καλωσύνη νὰ μοῦ στείλῃ ἡ βοήθης τῆς ἔδρας Νεωτέρας Ἱστορίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων, δεσποινίς Ἐλευθερία Νικολαΐδου, γιὰ τὴν Ἐταιρία Ἠπειρωτικῶν Μελετῶν, τοῦ μὲ τὸ ἰδανικὸ τῶν χρυσῶν Ζωσιμαδῶν ἀκόμα Κώστα Φρόντζου:

Η ΕΤΑΙΡΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ εἶναι σωματεῖον πνευματικοῦ, πολιτιστικοῦ καὶ κοινωνικοῦ σκοποῦ, ἀποβλέπον εἰς τὴν ἀνέλιξιν τοῦ ἡπειρωτικοῦ χώρου καὶ εἰς τὴν ἀνοδὸν τῆς πνευματικῆς στάθμης, ὡς καὶ τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἡπειρωτικοῦ λαοῦ. Συνοπτικῶς τὰ ἐπιτεύγματα τῆς εἶναι τὰ ἑξῆς:

Ήσθησαν, εις τὸ Ἄλσος τῶν Ποιητῶν, προτομαὶ μορφῶν σχεσίην ἔχουσῶν μετὰ τὴν ἔθνικὴν καὶ πνευματικὴν ἱστορίαν τῆς Ἡπείρου: Πάνου Ἀραβαντινοῦ, Μάρκου Αὔγερη, Γιοσέφ Ἑλιγιά, Ζαλοκώστα, Κρυστάλλη, Χρηστοβασίλη κ.ἄ., εἰς δὲ τὴν κεντρικὴν πλατείαν Ἰωαννίνων ἢ τοῦ Πύργου.

Ἡ Ε.Η.Μ. συνέλαβε, καὶ ὑλοποίησεν ἀπὸ τοῦ 1960, τὸν θεσμὸν τῶν Δωδωναίων, μετὰ παραστάσεις, κατ' ἔτος, τραγωιδίων εἰς τὸ ἀρχαῖον θέατρον τῆς Δωδώνης, συγκροτήσασα τὴν ἀπαραίτητον ὑλικὴν ὑποδομὴν εἰς τὸν περίεξ χρόνον, συγκειμένην ἐκ δύο τουριστικῶν περιπτέρων (τὸ ἓν μετὰ κλινοδωματίων), καὶ ἐκτάσεως ἰδιοκτητοῦ 70 στρεμμάτων - διὰ τὴν ὀργάνωσιν χώρου σταθμεύσεως 1500 ὄχημάτων, ἀποδυτηρίων ἡθοποιῶν, ἐκδοτηρίων εἰσιτηρίων κ.λ.

Ἰδρυσεν, ἀπὸ τοῦ 1959, «Πνευματικὸν κέντρον», ὅπου γίνονται διαλέξεις, ὑπὸ ἐπιστημόνων, καθηγητῶν καὶ πνευματικῶν ἀνθρώπων ἐν γένει, ἐξ ἑλθῆς τῆς Ἑλλάδος, μορφωτικὰ μαθήματα καὶ δημόσια συζητήσεις. Τὸ «Πνευματικὸν κέντρον» χρησιμοποιεῖται διὰ τὸ σύνολον σχεδὸν τῶν ἔθνικῶν, πνευματικῶν, ἐπιστημονικῶν κ.λ. ἐκδηλώσεων τῶν ἀρχῶν, ὀργανώσεων, συλλόγων καὶ ἐπιστημονικῶν σωματείων τῆς πόλεως καὶ πάσης τῆς Ἡπείρου, ἐνῶ, κατ' ἔτος, ὀργανοῦνται πλεῖστα μουσικαὶ ἐκδηλώσεις διὰ τὸ κοινόν, ὡς καὶ εἰδικαὶ ἐκδηλώσεις διὰ τὴν νεολαίαν. Παρὰ τὴν ἰδρυθῆναι καὶ λειτουργεῖ «Κινηματογραφικὴ λέσχη», μετὰ δύο τμήματα: «Παιδικὸν κινηματογράφου», μετὰ ταινίας μορφωτικοῦ περιεχομένου, καὶ «Κινηματογράφου διὰ τοὺς ἐνηλικίους», μετὰ ταινίας ποιότητος ἑπίσης, εἰς εἰδικὴν αἴθουσαν, ὀργανοῦνται ἐκθέσεις τέχνης: ζωγραφικῆς, γλυπτικῆς, κεραμικῆς κ.λ.

Εἰς τὸν τέταρτον ὄροφον τοῦ Μεγάρου τῆς Ε.Η.Μ., ἰδρυθῆναι «Βιβλιοθήκη» — ἐξ 20.000 τόμων περίπου — καὶ «Ἀναγνωστήριον», τὸ ὅποιον, χάρις εἰς τοὺς ἀρίστους ὄρους λειτουργίας του, ἀποτελεῖ τὸ κατῆμερον ἐντευκτήριον δεκάδων φοιτητῶν, σπουδαστῶν καὶ φιλαναγνωστῶν.

Ἡ Ε.Η.Μ. ἐξέδωκεν εἰκοσάδα ἡδὴ διδίων, ἀναφερομένων εἰς τὴν ἡπειρωτικὴν ἱστορίαν, ἀρχαιολογίαν, λαογραφίαν, γλωσσολογίαν καὶ πνευματικὴν ἐν γένει προσφορὰν τῶν ἡπειρωτῶν, ἐνῶ δι' ἐπιμόνων προσπαθειῶν συνεκεντρώθη

πολύτιμον ἀρχεῖακὸν ὑλικόν (ἐγγράφω, φωτοτυπιῶν κ.λ.), συγκροτήσας τὸ «Ἡπειρωτικὸν ἀρχεῖον», μελετώμενον παρ' εἰδικῶν πρὸς ἀξιοποίησιν. Εἰς τὸ «Ἀρχεῖον» περιλαμβάνονται: 1. Τὸ ἀρχεῖον τοῦ Ἀλῆπασα. 2. Τὸ ἀρχεῖον Ἰωάννου Τσαπαλάμου (πατὴρ Γεωργίου Σταύρου). 3. Ἄπαν τὸ εἰς τὸν ἡπειρωτικὸν χρόνον ἀπὸ τοῦ 1537-1928 ἀναφερόμενον ἀρχεῖακὸν ὑλικόν, ὡς ἐπιμολογραφηθῆναι ἐκ τῶν ἀρχείων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. 4. Ἀρχεῖα τοῦ προαπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος καὶ τοῦ πολέμου 1912-13.

Φωτογραφικὸν ἀρχεῖον συνεκροτήθη, ἐξ ἄλλων, ἀρχιτεκτονικῶν, μνημειακῶν, τέχνης κ.λ. καταλοίπων τῆς Ἡπείρου. Καταγράφονται ὡσαύτως παραμύθια, δημοτικὰ τραγούδια, παροιμίαι, ἤθη καὶ ἔθιμα ἡπειρωτικὰ παντοῖα. ἔχει συγκεντρωθῆναι ἐπίσης πλουσιωτάτη ἡδὴ συλλογὴ γνησίων παλαιῶν ἡπειρωτικῶν ἐνδυμασιῶν, κοσμημάτων, κεντημάτων, οἰκιακῶν σκευῶν, ξυλογύπτων παντὸς εἴδους, ἐργαλείων παρελθόντων «συντεχνιακῶν» ἐπαγγελμάτων - πρὸς στεγασίην δὲ τοῦ πολυτίμου τούτου ὑλικοῦ ἡ Ε.Η.Μ. προέβη εἰς τὴν ἀγορὰν παλαιῶ ἀρχοντικοῦ, ἀξίας 4.500.000 δραχ., τὸ ὅποιον καὶ ἐπισκευάζει καταλλήλως διὰ μόνον ἐκθεσίην καὶ σπουδὴν λαογραφικῶν μνημείων.

Παράλληλως, τόσον εἰς Ἰωάννινα ὅσον καὶ εἰς Βίτοσαν Ζαγορίου, Ζίτσαν, Πιργωνιανήν, Ἐλαφότοπον, ἡγοράσθησαν (ἢ ἀπεκτῆθησαν ἐκ δωρεῶν) παλαιὰ ἀρχοντικά, τὰ ὅποια ἀναστηλοῦνται ὅπως στεγάσουν τὰ κατὰ τόπους συλλεγόμενα λαογραφικὰ μνημεῖα. Ἐπίσης, εἰς τὰ Ἰωάννινα, ἡ ἀνέγερσις τοῦ «Τουριστικοῦ περιπτέρου», τῆς εἰδικῆς «Αἰθούσης δι' ἐκθέσεις εἰδῶν λαϊκῆς τέχνης» καὶ τοῦ Camping, ἐγένοντο μετὰ διέπουσαν ἀρχὴν τὴν διάσωσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς ἡπειρωτικῆς λαϊκῆς τέχνης. Ἄπαντες οἱ χώροι τῶν ἀνωτέρω κτισμάτων ἔχουν διακοσμηθῆναι διὰ παλαιῶν καταλοίπων λαϊκῶν ἡπειρωτῶν τεχνιτῶν: ταβάνια ξυλόγλυπτα, μάτια, τζάκια, βρῦσαι κ.ἄ.δ.

Ἡ Ε.Η.Μ. ἰδρυσεν ἐπίσης «Θεατρικὸν ἑμιλον» καὶ «Ὀμιλον χορωδίας», οἱ ὅποιοι καὶ ἔδωκαν ἐπιτυχεῖς παραστάσεις εἰς τὰ Ἰωάννινα καὶ τὴν ἡπειρωτικὴν ὑπαίθρου, ἐνῶ ἐκ παραλλήλου ὀργάνωσε «Σχολὴν δημοτικῶν ἡπειρωτικῶν χορῶν», καὶ «Χορευτικὸν ἑμιλον», μετὰ ἐδοκίμους ἐμφανίσεις ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Προσπάθεια ἐξ ἄλλου κατεβλήθη πρὸς

πιστώδῃ ἀναπαραστατικῇ — βάσει προσθεβαιωμένων λαογραφικῶν μαρτυριῶν — κινηματογραφῆσεις βασικῶν φάσεων τοῦ παλαιοῦ ἡπειρωτικοῦ βίου, ἐντός τῶν δεδομένων αὐτοῦ πλαισίου και ἐν τοῖς πλέον ἀντιπροσωπευτικοῖς μνημείοις, μέ τὰς παραδοσιακάς ἐνδυμασίας, συνηθείας, τρόπους ἐν γένει και τοπικά ἤθη. Πλὴν τὸ ἔργον ἀπαιτεῖ, ὡς εἰκόσ, και μέσα ἄλλα, και ἐμπνευσμένους εἰδικούς παραγωγούς «συνθετικῶν ντοκιμαντάρ».

Ἡ Ε.Η.Μ. ἴδρυσεν ἐπίσης «Ζωολογικὸν κήπον», μέ ζῶα και πτηνά τῆς ἡπειρωτικῆς πανίδος, ὠργάνωσε δ' ἔκτασιν 30 στρεμμάτων, ὅπου καλλιεργοῦνται προτύπως ἀντιπροσωπευτικά δείγματα τῆς ἡπειρωτικῆς χλωρίδος.

Ἐκτός τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις μεγάρου και Κέντρου αὐτῆς, τοῦ θεάτρου 4.000 θέ-

σεων — ἀντιγράφου τοῦ ἀ' διαζώματος τῆς Δωδώνης (ἔπου δίδονται, κατά τὰς θερινὰς περιόδους, θεατρικά, μουσικά κ.ἄ. παραστάσεις) — και τοῦ κτηρίου τῆς μονίμου «Ἐκθέσεως λαϊκῆς ἡπειρωτικῆς τέχνης», και τοῦ «Τουριστικοῦ περιπτέρου» εἰς Λοῦβρον, και τῶν ἐγκαταστάσεων Camping διὰ τουρίστας, ἦ Ε.Η.Μ. ἔκτισε και «Ψυχαγωγικὸν κέντρον», ἐκ τεσσάρων μεγάλων αἰθουσῶν, εἰς τὸν ἐπώνυμον «Ἀδόφον» τῆς, και, ἐκτός τῶν ἐν Βίτρω Ζαγορίου, Πωγωνιανῆς και Ζίτσας, τριῶν παλαιῶν ἀρχοντικῶν, ἀνεστήλωσε τὸν «Προμαχῶνα» τοῦ Ἀλήπασα, προσρῖζουσα τοῦτον διὰ πρόσφορον μελλοντικῆν ἀξιοποίησιν και διασώσασα ἐδλαδῶς τὴν παραθεδομένην μορφὴν αὐτοῦ, ὡς βασικὸν μνημειακὸν στοιχεῖον τῶν Ἰωαννίνων.

Ο ΚΑΘΕΝΑΣ ΜΟΝΟΣ, μὰ και μαζί ὡς βλέπουμε - κ' ἕκαστος ὅ,τι μπορεῖ!.. Μ' ὅλο πού τόσο προβληματικό εἶναι σήμερα, μέσα δῶ, και στὸν κόσμον ὅλο, τὸ ἄ ν μ π ο ρ ἦ κανεῖς, και τὸ ἐλάχιστο... Ἀλλὰ και νὰ μὴ βλέπουμε γιὰ τοῦτο ;.. Οὔτε οἱ ὀλίγιστοι πού ἀπομένουμε ;..

Και πόσο ἀστεῖο εἶναι νὰ τὸ σκεφτῆς, ἕνα φτωχὸ ἔντυπο τῶρα σὰν τὰ *Τετράμηννα*, με μιά τόσο ἀραιή παρουσία, ν' ἀξιώσῃ νὰ ἐκφράσῃ κάτι τόσο ὑπέρογκο και συνθλιπτικό!.. «Μᾶλλον θὰ σὰς ἔπρεπε, ἀκούω μιά φωνὴ νὰ μᾶς λέῃ, «πενιχρὰ ποιηματάκια νὰ δημοσιεύετε, προσπάθειες πάροχθων, σὰν τὰ λουλουδάκια πού και πού σὲ κακοτράχαλα - κι ἄστε σὲ ἄλλους, ἂν ἔχετε κάποια αἴσθησιν τοῦ γελοίου, τίς τέτοιες σκληρές και καθολικὲς θεωρήσεις...» Καὶ μὴ θάχε ἄδικο; Αὐτὸ θάταν τὸ σεμνὸ, τὸ σύμμετρο, τὸ σύμφωνο μέ τὰ πράγματα και τίς φυσικὲς διαστάσεις.

Εἶδατε τί παράταιρος κάθε μοναχικὸς τρελλὸς σ' αὐτὸν τὸν κόσμον; Ἐκεῖ, ξαφνικά, μέσα στὴν ὀχλοβοή και τὸ νταραβέρι τοῦ καθημερινοῦ συρμοῦ τῶσων και τῶσων πραγμάτων, ἀνθρώπων, μηχανῶν, διαδικασιῶν, μεγάλων και ἀναπότερπτων ροπῶν και κινήσεων, μαζῶν δλάκερων, χωρῶν ὀλάκερων, ἑκατομμυρίων και δισεκατομμυρίων — πού τῖ νὰ τοὺς σταματήσῃ; π ὡ ς νὰ τοὺς σταματήσῃ; σ τ ἄ σ ο β α ρ ἄ, νὰ τοὺς σταματήσῃ; και... γ ι ἄ ν ἄ σ κ ε φ τ ο ὦ ν μάλιστα; γ ἰ ν ε τ α ι; — κι ὅμως, κάθε μικρὸς μοναχικὸς πούχασε τὸν ντορό, πού «ἄξαφνα τοῦ 'στριψε» ὅπως λέν «ἠ βίδα» (ἠ «βίδα» πού τὸν κράταγε στερεὰ προσαρμοσμένο στὸ κοινὸ «ἀλυσβερίσι», στὸ ξυνὸν τοῦ Ἡρακλείτου), φεύγει ἔτσι στ' ὄνειρο, ἀνεβαίνει ψηλά, σὲ κορφές, σ' αἰθέρες, κι ἀπὸ κεῖ βλέπει, βλέπει,.. λέει, λέει!.. Καί, φυσικά, ἐμεῖς τὸν λυπόμαστε, λέμε τοῦ γιαιτροῦ «δῶστε του κάτι,.. κἀνα καταπραῖντικό!..» (νὰ χαμηλώσῃ δηλαδή, «νὰ προσγειωθῆ») Ἐξανά, νὰ τὸν ἔχουμε πάλι «ἀνάμεσα μας», νὰ ξαναζαλωθῆ τὸ χοντρό σκονὶ στὸν ὄμο, σέρνοντας κι αὐτὸς πάλι τὸ βαρὺ σλέπι στὸ θολὸ ποτάμι, σὰν ὄλους, σὰν ἐμᾶς τοὺς πιὸ «δικούς του», πού τὸν ἀγαπᾶμε, δέ θέμε νὰ τὸν χάσουμε...) κι ὁ γιαιτρος βέβαια τοῦ δίνει, τοῦ δί-

νει,.. ὅ,τι μπορεῖ, ὅ,τι τοῦ φωτίζει..- στο τέλος τοῦ ρίχνει κάτι χάπια δόσεις γιὰ ταύρους, πού ἐν ἀνάγκη καί τὸν σκοτώνουν σὰν «πρόσωπο», σὰν ταυτότητα, σὰ μοναδικότητα στὸν κόσμον ἀνεπανάληπτη πού' ὁ καθένας, ἀλλὰ μᾶς τὸν ξαναδίνουν, σὰν κορμί («ἔστω», ἀγαπημένο ἀναμεσαί μας, νὰ θάρροῦμε (στὰ ψέμματα δηλαδή) πὼς «τὸν ἔχουμε», «δὲν τὸν χάσαμε! νάτος: τὸν ἀγγίζουμε! μιλάει, τρώει, κοιμᾶται πάλι!») (μὰ ψέμματα βέβαια· δὲν ξαναρχεται «πίσω») ὅποιος ἔτσι εἶδε - καί τὸ ξέρουμε!..) Λοιπὸν ἔτσι, ἔτσι, ὅπως κι ὁ Κάντ «στὰ Προλεγόμενα εἰς πᾶσαν μέλλουσαν Μεταφυσικήν, ἥτις θὰ ἤξλου νὰ παρίσταται ὡς Ἐπιστήμη, πού ζητάει (ὅμοια «τρελλός», ὅμοια «ἐξωφρενικά» μὲς στὸ παγκόσμιο νταβατούρι): «νὰ σταματήσουν», λέει, «νὰ σκέφτῶνται ὁ,τιδήποτε τῆς Μεταφυσικῆς» — τοῦ χώρου της, τῶν προβλημάτων της — «ἀν δὲν ἐξετάσουν, πρῶτα, ὅσα αὐτὸς τοὺς θέτει», ὡς κείμενα σ' αὐτὴ τῆ ρίζα τῆς δυνατότητάς της νὰ ὑπάρξη ἢ ὄχι!.. «Τί ἀφέλεια», ἔ;.. «Τί τρέλλα», θάλεγε κανεὶς!.. «Τί ὁμοιομὲ τῆ τρέλλα», λέω, ἐκεῖ στὴν Καϊνιξβέργη, ἕνας τὸσο μοναχικός, πού σαράντα χρόνια ἔκαμνε τὸν ἴδιο πᾶντα περίπατο καί δήλωνε πὼς: «ὄχι, δὲν ἔχει σχέσεις μὲ γυναῖκες, δὲν ἔχει καιρὸ! πρέπει νὰ σκέφτεται, προτιμᾷ ν' αὐτανίξεται» καί γλυτώνει ἀπ' τοὺς δεσπότες (πούλεγε ὁ γερο-Σοφοκλῆς πὼς ξέφυγε πιά γερονῶντας¹)] ἔ, ἴδια μὲ τρέλλα εἶν' ἡ ἀξίωση γιὰ ὄραση «ἄτρεμη» ἀπ' αὐτὸ τὸ ἀσήμαντο ἔντυπο ἐδῶ, στὴ φτωχὴν Ἑλλάδα, τὴν ἀνῆμπορη (γιὰ ὅλα πιά), κι ἀπ' τὴν Ἄμφισσα λέει - ποιά ν' Ἄμφισσα; ποῦ ὅποια Ἄμφισσα; ποῦ καί ὅποια κᾶν Ἀθῆνα, πού ἀξιώνει τέτοια;..

Κι ὅμως, ποῦ οἱ ἄλλοι λοιπὸν;.. Ποῦ ἡ ὄραση τῶν πραγμάτων «ὡς ἀληθῶς ἔχουν», ἀπ' τὰ τάχα «ἀρμόδια», τὰ τάχα («μέγεθος ἔχοντα»), τὰ τάχα («δυνάμενα ὄντως») κέντρα τοῦ κόσμου;.. Καί ποῦ σ' αὐτὴ τὴν Ἑλλάδα;.. Ποῦ;..

Κοιτᾶτε γύρω σας!.. Τί φυλλάδες, τί κακὸ, τί σωροὶ ἐπὶ σωρῶν βιβλίων - καί ποῦθενά, στὸ χῶρο τῶν θεωρητικῶν «δυνατοτήτων», τῶν τάχα «ιδανικῶν προϋποθέσεων», πουθενά, μὰ ποῦθενά βλέμμα πού πράγματι νὰ βλέπη, ἄφοβα νὰ λήη, μ' ἡ «σκόπιμα» νὰ διαπιστώνη, μ' ἡ ἐξαλλοιωτικᾶ!..

Τί ἀπ' τὰ δύο, φίλοι;: «Τρελλοί», πού «τολμᾶμε» νὰ δοῦμε; Ἡ τρελλοὶ ἀπ' ὅσα βλέπουμε;.. Μοῦρ' χεται, λ.χ., τὸ παιδί μου ἀγριεμμένο, μὲ μιὰ Καθημερινὴ στὸ χέρι (τῆς Κυριακῆς 15/8) καί μοῦ λέει: Κοίτα δῶ! Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς πού πιάσανε, τότε, ἐπὶ βρωμοδικτατορίας, οἱ Λαδᾶδες, στὴν Καλογρέζα, νὰ ἐτοιμάζονται γι' ἀλληλοσπαύτωμα ὁμαδικό, ἔγραψε λέει καί βιβλίο... «λογοτεχνικό», καί τὸ ἐπαινεῖ κάποιος

1. Πλάτωνος Πολιτεία, Α 329 b-c: Σοφοκλεῖ ποτε τῷ ποιητῇ παρεγενόμενῳ ἐρωτώμενῳ ὑπὸ τινος: «Πῶς,» ἔφη, «ἂν Σοφοκλεῖς, ἔχεις πρὸς τὰφροδίσια; ἔτι οἷός τε εἰ γυναικί συγγίγνεσθαι,» Καί ὅς: «Εὐφήμει,» ἔφη, «ἂν ἄνθρωπε· ἀσμενέστατα μένοι αὐτὸ ἀπέφηνον, ὡσπερ λυτιῶντά τινα καὶ ἄγριον δεσπότην ἀποδράς.» [Οἱ ἀραιώσεις δικῆς μου. Διορθῶνται τῆ στίξῃ τῆς Ὁξφόρδης — Burnet, 1903 (repr. 1962) — καί παίρνω τὸ ἀσμενέστατα μὲ ψιλή ἀπ' τὸν Budé — Chambray, 1932 — πού εἶναι κ' ἡ συνηθέστερη γραφή.]

ἐδῶ τῆς Καθημερινοῦλας μας ἐφημερίδας! — τῆς κυρίας Ἑλενίτσας, ποὺ ἀπόχτησε καί... «γειτονιά», «γειτονίτσα» στή... «Λόνδρα»! [τόσο... «ψηλότερα» δηλαδή «ἀνέβηκε» τὸ «Λενάκι» μας τῆς ἐδῶ ψωρογειτονίτσας του (ὅπως μᾶς ἔλεγε, τίς προάλλες, ἐμετικά στήν *Τοῦ-Βοῦ*)] — Κοίτα, κοίτα!: Εἶναι «τίμιον», γράφει, τὸ «ἐξομολογητικόν» βιβλίον τοῦ κιναιδου, καί, «θέλουμε δέ θέλουμε» λέει, «τὸ πρόβλημα ὑ π ἄ ρ χ ε ι!»! Δηλαδή: θέλουμε δέ θέλουμε, αὐτός κ' οἱ ὅμοιοι του ἀπυτώνουνται - καὶ μᾶς τὸ φωνάζουνε κιόλας, «τίμια»!!! Κ' ἡ Καθημερινοῦλα μας, τῆς Ἑλενίτσας ἀπ' τῆ Λόνδρα μας, ποὺ ἔγινε πιά «τῆς ἐκεῖ γειτονίτσας», μᾶς τὸ βροντοφωνάζει διὰ τῆς ὑποτιθέμενης «κριτικῆς» τῆς — κάποιος Κ.Π. (ποῖός εἶναι;) — «νὰ μὴ χάσουμε!» τὸ «σπουδαῖον» αὐτὸ «λογοτέχνημα!»; τοῦ «εἰλικρινοῦς» κιναιδου, ποὺ τὸ φωνάζει πῶς «ναί, θέλουμε δέ θέλουμε; αὐτός (κι ἄλλοι πολλοὶ σάν κι αὐτόν) θ ἄ τ ὸ κ ἄ ν η, καὶ θ ἄ μ ᾶς τὸ φωνάζει γιὰ νὰ ντυρομαστε, κ' ἐμεῖς καὶ τὰ παιδιὰ μας, ποὺ δέν τὸ κάνουμε ὅμοια, παρὰ βάζουμε τοὺς Λαδᾶδες (τῶν βρωμοδικτατοριῶν τ η ς) νὰ τὸν κυνηγᾶνε καὶ νὰ τὸν ἐξευτελίσουν δημόσια, ποὺ τὸ κάνει ἀνοιχτά, μαζί μ' ἄλλους πολλοὺς τέτοιους ἐξίσου... τίμιους στὸ ἀποτέτοιο» [ἀλλ' ὄχι προφανῶς (ἀφοῦ δὲ γράφουν ὅλοι τους) καὶ στήν ἀ ν ο ι χ τ ὸ τ ε ρ η ἀ κ ὸ μ α, τὴν ἀνοιχτότερη κ ι α ὕ τ ο ε ρ ε θ ι σ τ ι κ ῶ τ ε ρ η δ υ ν α τ ῆ «ἐξομολόγηση» - «λ ο γ ο τ ε χ ν ι κ ῆ ἐξομολόγηση»!!!]

Ἔ, τί νὰ ποῦμε, τί νὰ ποῦμε;..

Σωπαίνουμε - νά!..

Καὶ θὰ μᾶς λένε, τώρα, τὰ τῶν βρωμερῶν ὀπισθίων τους οἱ τέ - τ ο ι ο ι, ἀπ' τίς φυλλάδες τῶν τέτοιων!

Κουράγιο, φίλοι!.. (Κάτι ἔπαθε ὁ λαός μας ἢ κι ὁ κόσμος ὅλος! Θὰ τοῦ περάση, δέ μπορεί! Κ ο υ ρ ἄ γ ι ο ἔ μ ε ῖ ς καὶ θὰ τοῦ περάση! Ἔχετε κι ἄλλο μέσο νὰ προτείνετε;..)

Η ΕΠΟΠΤΕΙΑ, τεῦχος 3, στὸ *Forum* τῆς, ἔχει δυὸ ἐνδιαφέροντα κείμενα: Εἶναι ἡ ἐπιστολὴ Δ. Βλαντῆ, φιλολόγου, περὶ Ἀλεξάνδρου Κοτζίᾶ, Καθημερινοῦλας μας ἐφημερίδας τῆς Ἑλενίτσας δ' Ἀρκ κ.ἄ.ξ. (τὸ δὲ ξ σημαίνει: ξεκαρδιστικά), καὶ μιὰ εἰσαγωγή σὲ κριτική, τοῦ Παν. Δρακόπουλου, περὶ -ισμῶν, αἰδεολογιῶν, φανατισμῶν, ὀλοκληρωτισμῶν, θεωρητικῶν συστημάτων, συγχρόνων «μυθολογιῶν» κ.λ.

Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ Δ. ΒΛΑΝΤΗ, φιλολόγου: Ἀγαπητὴ («Ἐποπτεία»), πολὺ μοῦ ἄρεσε καὶ τὸ καταδιασκέδασα — ἐνωῶ: τὸ μ ο ἰ ρ α σ α (φωτοτυπῶνοντάς το) σ' ὅσο περσότερους φίλους μποροῦσα, ἀλλὰ καὶ τὸ γλεντήσαμε βέβαια — τὸ σχόλιό σου ποὺ διάβασα μὲ τὸν τίτλο «Ἀντιδιαφήμιση» στὸ τεῦχος 8-9 τῶν «Τετραμῶνων» ποὺ τ' ἀναδημοσίευσαν. Κ' ἔβγαλα τὸ — χρήσιμό σου ἐλπίζω — συμπέρασμα, πῶς θάθελες ἐπισήμανση εἰδικότερη τῶν κακομοιριῶν μας σὲ κάθε πνευματικὸ τόμῆα. Ἐγὼ φιλόλογος εἶμαι καὶ τὰ φιλολογικὰ εἰδικότερα κάπως κατέχω. Λοιπὸν σκέφτηκα νὰ σοῦ γράψω γιὰ διάφορα λογοτεχνικά μᾶς

(ἐνωῶ κείμενα καὶ συγγραφεῖς μας), μάλιστα δὲ ἀπὸ τὰ κατεξοχὴν (καὶ τόσο θορυβωδῶς καὶ μὲ κλαπατσιμπαλα λογιῆς-λογιῆς φυλλάδων μας) προβαλλόμενα τὸν «μεταντιστασιακὸ» τοῦτο καιρὸ τῆς «παλαβῆς» ὅπου φαίνεται τόχουν ρίξει, ὅπως πολὺ σωστὰ γράφεις, οἱ περισσότεροὶ ψευτολόγοί μας. Δὲν ἔχω τὸν καιρὸ — ἀλλὰ δὲν ἀξίζει καὶ τὸν κόπο βρῖσκω, παραπάνω — νὰ κάτσω νὰ στὰ γράψω μεθοδικώτερα, σὰν «ἐμπεριστατωμένη», νὰ ποῦμε, «μελέτη κριτικὴ» καὶ τὰ ρέστα. Καὶ βέβαια ξέρω, ἔχω διαβάσει κατὰ καιροὺς διάφορες ἐπικρίσεις — μάλιστα τῆς «γενεᾶς» τῶν λεγόμενων «νεωτέρων» (ποὺ περάσαν πιά τὰ πενήντα οἱ πλείστοι τους!) — κατὰ τῆς «ἀγνοῆς» τάχα «σημειωματογραφίας» κ.λ. (Δ.χ.: τοῦ Ἀναγνωστάκη, στὴν παλιὰ ἐκείνη καθωσπρέπικὴ «Κριτικὴ») του, ποὺ ἐπίσης «σημειωματογραφίας» δὲν ἐστερεῖτο πάντως, καὶ μάλιστα ἐμπαθέστατης καὶ «κλικαδόρικης» καθ' ὅλα της.) Ἀλλὰ δὲν εἶμαι σύμφωνος κατὰ τῶν «ἱερεμιάδων» αὐτῶν ἐναντίον τῆς κακόμοιρης τῆς ἐξυπηρετικώτατης τῶν «κριτικῶν ἀναγκῶν» μας «σημειωματογραφίας», κ' ἔχω καὶ τὴ [«δυσάρεστη» ἴσως (στοὺς μέτριους «λογιῶν» μας)] ἀποψη, πὼς γιὰ ὅσα δὲν ἀξίζουν δὰ καὶ πολλὰ-πολλὰ λόγια κι ἀπασχόληση (ἤ: καὶ γιὰ ὁ σ ο υ ς), ἢ σύντομη «σημειωματογραφία» εἶναι «ὄ, τ ι π ρ ἔ π ε ι ω!» Εἶναι δὲ χαρακτηριστικὸ — καὶ δηλωτικὸ ἀρκετὰ βαθύτερων (καὶ σοβαρώτερων) πραγμάτων (: «εἰσβολὴ πραγμάτων») καὶ «καιρὸ γιὰ περιττὰ λόγια δὲν ἔχουμε», θαρρῶ τ' ὠρῆσε στὴν «Πυραμίδα» του (67) ὁ Ρένος Ἀποστολίδης, ἀπ' τὸ '50, προσθέτοντας πὼς ζυγώνοντας στὴν πυρὰ τῶν τρομερῶν συγχρόνων πραγμάτων ὁ λόγος μας θ' ἀπολιπανθῆ, θὰ τοῦ λιώσουν τὰ πάχητα, θὰ γίνῃ λιτὸς καὶ οὐσιαστικὸς, ἀλλιῶς θὰ πεθάνῃ (καὶ δὲ θυμᾶμαι πὼς ἀκριβῶς τὸ γράφει, ἀλλ' αὐτὸ εἶναι τὸ νόημα) — λοιπὸν εἶναι χαρακτηριστικὸ καιριώτατα τῶν καιρῶν, ὅτι ἡ κριτικὴ σημειωματογραφία ἄνθισε, κυριώτατα, μετὰ τὸ δεύτερο παγκόσμιον πόλεμον, ὅταν ὄλοι οἱ ρυθμοὶ τοῦ πραγματικοῦ ἐπιταχύνθηκαν, καὶ καιρὸς πιά δὲν ἔμενε — καὶ δὲ μένει, ἀκόμα περισσότερο σήμερον — γιὰ φλοαρίες κ' ἐνασχολήσεις περὶ ἀσήμαντα (ἢ, ὅπωςδήποτε, μὴ σημαντικώτατα).

«Σημειωματογραφικὰ» λοιπὸν ἐγὼ θὰ σὰς δώσω ὅσα ξέρω καὶ μοῦ ῥχονται πρόχειρα στὸ νοῦ, ἀπὸ διάφορες κατὰ καιροὺς μελέτες μου τῶν ἔργων συγχρόνων μας (καὶ περισσότερο: τῶν σήμερον ἰδιαίτερα προβαλλόμενων, ὡς «ἀξίων» κ.λ., ἀπὸ τῆς φυλλάδος μας) «λογίων», καὶ σεῖς, σὰν «ὀπυθῦνον» πιά περιοδικό, ἂν κρίνετε πὼς ἀξίζουν περισσότερο τὸν κόπο, ἀναθέστε σὲ ἐιδικώτερους συνεργάτες σας (νὰ ὀρμήξουν) σὲ «λίαν ἐπισταμένες ἔρευνες» τῶν κειμένων καὶ νὰ σὰς ἐφοδιάσουν μὲ τῆς πλέον «ἐμπεριστατωμένες» κριτικὰς «ἐργασίες» ἐπὶ τῶν «σπουδαίων» μας, ποὺ ἐγὼ δὲν ἀξιώνω μεγαλότερης σημασίας.

Λοιπὸν ἂς ἀρχίσουμε ἀπὸ κάποιον, ποὺ καὶ λόγῳ ἐιδικῆς δημοσιογραφικῆς θέσεως τὴν ὁποία κατέχει, υποτίθεται πὼς καιρίζει καὶ ρόλο σημαντικώτερον γιὰ τὴν πορεία τῆς νεώτερης λογοτεχνίας, κριτικῆς καὶ δοκιμιογραφίας μας πάνω στὰ φλέγοντα πνευματικὰ θέματα τοῦ καιροῦ μας - ρόλο «μητρᾶς» δηλαδή, καὶ «ἀγωγοῦ» πρὸς τὸ εὐρύτερον «καλλιεργημένον» κοινό: τοῦ κ. Ἀλέκου Κοτζίᾶ, ποὺ ὄχι μόνον («πεξογράφος»

(τάχα) καὶ «κριτικός» (πάλι τάχα) καὶ «δοκιμογράφος» (σ' ἐφημερίδες καὶ περιοδικά, ἐπίσης τάχα) εἶναι ἡ ἀφεντιά του, παρὰ καὶ διευθύνει τὴ σελίδα τῆς «Καθημερινῆς» μας, πὺν λέγεται (κάπως... «φιλόδοξα»), δέ νομίζει; μὲ τρεῖς στηλίτσες πράγματι μόνο;) «Φιλολογικὴ Καθημερινή», καὶ μᾶς κοροϊδεύει θρασύτατα κάθε Κυριακὴ, μὲ «πιλάφια» ἢ «σοῦπες» ἀπερίγραπτες, διαφόρων εὐνοουμένων (καὶ γλειφόντων ἐπιμελῶς τὸν κύριο Κοτζιά ἢ τὴν ἴδια κιάλας τὴν Ἐλευνίτσα μας δ' Ἄρκ πὺν τὴ λέει κάποιος). [Παρακαλῶ πολὺ, ἀγαπητὴ μου ἰ' Ἐποπτεία, ἀν τυχόν, ἀπὸ τὸ πρῶτο σου τεῦχος, πρὸ μηνός, ἔτσι πὺν καθυστέρησα, μὲ τίς ἐξετάσεις στὰ σκολειά μας, νὰ σοῦ γράφω, ἀν τυχόν ἔβαλες κιάλας νερὸ στὸ κρασί σου — στὸ κρασί, πὺν μὲ εἰδοποίησε τὸ γενναῖο ἐκεῖνο σχόλιό σου πὺν πὺν σ' ἄρσει νὰ κερνάς καὶ νὰ πίνης — καὶ λοιπὸν ἦ... «ιδιάλεκτός» μου δὲν σ' ἄρσει, ἢ τὴ βρίσκης τάχα... «κάπως τολμηρῆ» (ἢ καὶ «ἀπρεπῆ»), ὅπως θὰ τὴν εὗρισκε ἀσφαλῶς ἢ «καθωσπρευικώτατῆ» μας πρώτη φαρισαία κυρία τοῦ Τύπου μας), ἀν ἔχη συμβῆ κάτι τέτοιο, παρακαλῶ μὴν προχωρήσης παρακάτω στὸ γράμμα μου, οὔτε κἀν στήν ἀνάγνωσή του, καὶ πέτα το στὸ καλάθι σου! (Ἄλλο πὺν ἐγώ, καὶ πολλοὶ ἄλλοι νομίζω, ἀν ξέραμε πὺν τέτοια πετιοῦνται στὰ καλάθια τῶν ἐντύπων μας, ἐνῶ τί ἄλλα καὶ ἄλλα δημοσιεύονται, καὶ «μετὰ» τί «τιμῶν», θὰ γινόμασταν ἀμέσως σὰν ἐκεῖνο τὸν «κατάσκοπο» τοῦ κυρίου Κίσιωτζερ στήν Ἀμερῖκα καὶ θὰ διαβάσαμε τὰ καλάθια τῶν ἀχρηστών σας καὶ ὄχι ἐσᾶς τοὺς ἴδιους, ἀγοράζοντας φτηνά-φτηνά ἀπ' τοὺς σκοπιδιάρηδες καὶ ὄχι πανάκριβα ἀπὸ περίπτερα, ἐφημεριδοπῶλες καὶ βιβλιοπωλεῖα! Καὶ θὰ τὸ βαφτίζαμε μάλιστα τοῦτο... ἰ' Ἀντι-τύπο), μὰ τὸ θεὸ - ἀσφαλῶς οὐσιαστικώτερο ἀπὸ τὸν παραδοσιακὸ κ' εὐπρεπέστατο μας τοῦ κενοῦ «Τύπο» τάχα!..)]

Λοιπὸν, γιὰ τὸν κύριο Ἀλέκο Κοτζιά. Πὺν εἶναι) (ὑποτίθεται) «λογοτέχνης», «πεζογράφος»!

Γιὰ τὸν καθένα, θὰ σᾶς γράφω μ ὄ ν ο ἔ ν α «σ τ ο ι χ ε ῖ ο» τ ἡ φ ο ρ ᾶ. (Καὶ θὰ περιμένω νὰ δῶ φορὰ, τεῦχος σας πὺν νὰ μὴ βάζῃ τὸ γράμμα μου, γιὰ νὰ μὴ σᾶς ξαναγράψω, καὶ νὰ ζήσεται ἐσεῖς καλὰ κ' ἐμεῖς καλύτερα - ὅπως ἢ «κοκκινωσκουφίτσα») μας τώρα-τόρα τῆς «Καθημερινούλας μας ἐφημερίδας», κατὰ τὴν ἴδια της τὴ διαφήμιση καὶ αὐτοδιαφήμιση.)

Λοιπὸν, καὶ γιὰ τὸν «πεζογράφο» τάχα κύριο Ἀλέκο Κοτζιά ἔ ν α γιὰ σήμερα:

Στὸν ἰ' Ἐωσφόρο» του — («μυθιστόρημα») ὑποτίθεται [πὺν βγαλε τὸ 58 κ' εἶναι τάχα τὸ «καλύτερό» του. (ἄλλο ἀν δὲν ὑπάρχει ποτὲ τὸ «καλύτερο» μέσα στήν κλίμακα τοῦ κακοῦ)] — τὸ ξέρετε πὺν κλέβει ὦμα (μὰ καὶ γελοῖα, νὰ πάρῃ ὁ διάβολος) τόν... Ντοστογιέβσκι;.. Δέν τὸ ξέρετε;.. ἰ' Ε, νὰ διαβάσετε τὸν ἰ' Ἐωσφόρο» του (κ' ἐλπίζω νὰ χεῖτε διαβάσει τὸν ἰ' Ἠλίθιο) τοῦ Ντοστογιέβσκι βέβαια, ἀλλὰ καὶ δὲν θὰ σᾶς ἔβλαψτε νὰ ξαναβουτούσατε στὰ τρομερά του νάματα) καὶ νὰ φτάσετε στὸ τέλος του, κ' ἐκεῖ, ἐπὶ εἴκοσι περίπου σελίδες, νὰ δῆτε κ λ ε μ μ ἔ ν α (σὰ νὰ βρισκόμαστε δὲν ξέρω σὲ ποιὰν ἀγράμματη καὶ ἀμελέτητη προπολεμικὴ μας ἐπαρχία Κωλοπετεωίτσας) κ λ ε μ μ ἔ ν α α ὗ τ ο ὕ

σ ι α τὰ ἐωσφορικώτατα μάτια τοῦ φοβεροῦ καὶ δαιμονιακοῦ Ραγόζιν ν ἄ σ ἄ ς π α ρ α κ ο λ ο υ θ ο ὦ ν ! Ὅπως ἀκριβῶς, δόλομοια, τάνιωθε, στὸ πρωτότυπο, στὸν («Ἡλίθιο», ὁ δόλιος ὁ «ἀγαθός») προγκυπας Μίσκιν, ν ἄ τ ὸ ν π α ρ α κ ο λ ο υ θ ο ὦ ν ἐπίσης - καὶ εἶναι, ὡς γνωστόν, τ ὸ κ ο ρ ὄ φ ω μ α τοῦ τέλους τοῦ μεγαλύτερου ἴσως μυθιστορημάτος τῶν νεωτέρων χρόνων αὐτὰ τὰ ἐωσφορικά μάτια τοῦ Ραγόζιν, π ο ὗ π α ρ α κ ο λ ο υ θ ο ὦ ν , π α ρ α κ ο λ ο υ θ ο ὦ ν , καὶ τὰ πάντα βλέπουν, τ ἄ π ἄ ν τ α , ἀκόμα δὲ καὶ μικροὺς κλεφταράκους μεγάλων λογοτεχνικῶν κειμένων ν ἄ β ο υ τ ἄ ν («στὴ ζοῦλα», καθὼς θαροῦν, οἱ ἀφελεῖς) τέτοια φοβερά μάτια, καὶ ν ἄ τ ἄ σ ε ρ β ῖ ρ ο υ ν , οἱ ἀξιολύπητοι, γιά... «δικὰ τους»!

Ἔ, τὴν ἄλλη φορά, στὸ ἄλλο τεῦχος σου, ἀγαπητὴ μου («Ἐποπτεία», θά σοῦ ἔχω ἄλλο ἓνα στοιχεῖο, γιὰ τὸν ἴδιον ἢ ἄλλον ἀνάξιο «λογοτέχνη» μας. («Σημειωματογραφικὰ» καὶ διασκεδαστικά ἔτσι.

Ο Π. ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΠΕΡΙ -ΙΣΜΩΝ, «ιδεολογιῶν», φανατισμῶν ἐν γένει καὶ θεωρητικῶν «μυθολογιῶν» κάθε λογῆς, μὲ τὰ συναφῆ τους ἀπανθρωπικά, χτυπάει, ἀναλυτικά καὶ καίρια, ὅλες αὐτὲς τίς ψῶρες, πὺ κατὰδυναστεύουν, ἀπὸ δυὸ τοῦλάχιστον αἰῶνες, τὴ «συνειδήση»-θύμα τῶν (ὠργανωμένων καὶ μὴ) «πνευματικῶν» καὶ ἡπεριαλιστικῶν μ α ζ ι σ μ ὶ ν . Ἀξίζουν προσοχὴ ὅσα γράφει, ἔστω καὶ σύντομα, σὰν εἰσαγωγὴ σὲ μιὰ βιβλιοκρισίαν («Ἐποπτεία 3, Forum, 85-6):

«Ἵπάρχουν προβλήματα πὺ δὲν ἀντιμετωπίζονται σὰν τέτοια, ἀλλὰ σὰν δεδομένες ἀπαντήσεις - καὶ μάλιστα: σὰν προϋποθέσεις γιὰ τὴ διεξαγωγὴ ὅποιουδήποτε συζήτησης. Ἔνα ἀπὸ τὰ προβλήματα αὐτὰ εἶναι οἱ ἰδεολογίες.

Θεωροῦμε φυσικὸ — ἢ τοῦλάχιστον, ἀπολύτως ἀναγκαῖο — κάθε ἄνθρωπος ν ἄ ἔ χ η μῖ ἄ ν ἰ δ ε ο λ ο γ ῖ α , ν ἄ π ἰ σ τ ε ῖ σ ἰ ἄ τ ἴ ν , ν ἄ ἔ ρ μ η ν ε ῦ ἡ μὲ θ ἄ σ ῃ αὐτὴν τὰ ἐρεθίσματα πὺ δέχεται ἀπ' τὸ περιβάλλον του, ν ἄ ἀ γ ω ν ῖ ζ ε τ α ἰ (ἀκόμα καὶ ν ἄ σ κ ο τ ῶ ν ῃ) γ ἰ ἄ τ ἴ ν . Μάλιστα τόσο περισσότερο ἐκτιμᾶται μιὰ ἰδεολογία, τόσο περισσότερο θεωρεῖται «ἐπιστημονική», ὅσο λιγώτερο ἀνοιχτὴ σὲ ἀμφιβολίες εἶναι, ὅσο λιγώτερο ἐπιτρέπει τὴν ὑπαρξὴ προβλημάτων στὰ ὅποια δὲν ἀπαντᾷ. Μιὰ «ἐπιστημονική» θεωρία, γιὰ τοὺς περισσότερους ἀπὸ μᾶς, εἶναι αὐτὴ πὺ «μπορεῖ ν ἄ ἔ ξ η γ ῆ σ ῃ τὰ πάντα»: ἀπὸ τὴν προέλευση τοῦ Σόμπαντος ἔως τὴν προτίμηση τοῦ Τσῶρτσιλ στὰ πούρα Ἄβανς. Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ λόγος πὺ ἢ διατύπωση μῖ ἄ ς ν ε ἄ ς θεωρίας, π.χ. ἐπᾶνω στὴ Μοριακὴ Βιολογία, τείνει ἀμέσως ν ἄ π ρ ο σ λ ἄ θ ῃ δ ἰ α σ τ ἄ σ ε ἰ ς τέτοιες καὶ ν ἄ θεωρηθῆ τὸ σ ο ο γ ῖ ν ἰ κ ῆ ς ἰ σ χ ὄ ς , ὥ σ τ ο ν ἄ μ ἴ ν ὑ π ἄ ρ χ ῃ τελικῶς θεωρία πὺ ν ἄ

μὴ μεταβάλλεται σὲ ἰδεολογία, πὺ ν ἄ μ ἴ ν ε ἵ ν α ἰ μ ἄ ἀ κ ὸ μ ῃ «πανάκεια», πὺ ν ἄ μ ἴ ν ε ἵ ν α ἰ μ ἄ ἀ κ ὸ μ ῃ «μόνη καὶ ἀπόλυτη λύση ὅλων τῶν προβλημάτων τοῦ ἐπιστητοῦ». Ὁ ἴδιος λόγος (ἢ πῶς σὲ κλειστὲς ἰδεολογίες) μᾶς δὴδηγεῖ σ' ἔ ν α ν μ υ κ τ ῆ ρ ῖ σ μ ὸ τ ὶ ν ἄ ν ο ἰ χ τ ῶ ν ἰ δ ε ο λ ο γ ῖ ὶ ν , σ τ ὸ ν χ α ρ α κ τ η ρ ῖ σ μ ὸ τ ο υ ς (ἰ σ ο τ ῆ ρ ῖ τ ἰ κ ἄ δ ἔ β ἄ ἰ α ἰ) σ ἄ ν «ἐκλεκτικισμῶν» ἢ «παρηκμοσμένων» καὶ, πάντως, σὰν «ἀντιεπιστημονικῶν». Ὁ ἴδιος, πάλι, λόγος μᾶς κάνει ν ἄ ν ο μ ῖ ζ ο ὡ μ ε π ὶ ς «δριζοῦμε» ἀποκαλῶντας κάποιον «ἀρνητικὸν στοιχεῖο», ἀφοῦ δέβαια ἢ ἀρνηση μόνον «λύσεις» δὲν χορηγεῖ.

Ἡ καθημερινὴ μας ζωὴ μᾶς πείθει πὺ ὅ σ ο ἱ ἰ δ ε ο λ ο γ ῖ ε ς ε ἵ ν α ἰ μ ἄ λ λ ο ν ἄ ν τ ἰ κ ε ἰ μ ε ν α π ἰ σ τ ε ω ς π α ρ ἄ ἔ ρ γ α λ ε ῖ τ α κ α ἰ μ ἔ θ ο δ ο ἰ , καίτοι δὲν ὑπάρχει ἰδεολογία πὺ ν ἄ μ ἴ γ ρ ἄ φ ῃ σ τ ὸ κ α τ α σ τ α τ ἰ κ ὸ τ ῆ ς π ὶ ς ε ἵ ν α ἰ «ἀπλὴ μέθοδος». Κάθε ἰδεολογία ἀποδέχεται πὺ ς «θὰ πεθάνῃ», καίτοι διαπράττει τὸ τερατῶδες λογικὸ λάθος ν ἄ π ἰ σ τ ε ῦ ἡ π ὶ ς «θὰ ζῆσῃ τόσο ὥστε ν ἄ μ ἴ θ ῆ τ ὸ θ ἄ ν α τ ὸ τ ῆ ς». Ὅσοδήποτε ἁμῶς κ ἰ ἄ ν μ ἴ θ ρ ῆ σ κ ε ἰ α ἰ δ ἰ α κ ῆ ρ ῆ ς σ ῃ π ὶ ς ε ἵ ν α ἰ «ἀπλὴ μέθοδος εἰσόδου» στὴν αἰώνια ζωὴ, καὶ πὺ ς «ἰσχύει μόνο γιὰ

τὴν ἐπίγεια ζωή», δὲν παύει νὰ εἶναι πίστις· τὸ πολὺ ποῦ μπορεῖ νὰ ἐπιτύχη εἶναι νὰ θεωρηθῆ μέρος τοῦ credo τῆς καὶ ἡ διακήρυξις τῆς περὶ «μεθόδου».

Ἡ πίστις σὲ μιὰν ἰδεολογία ἐπιβάλλει μιὰ συγκεκριμένη στάση τῶν πιστῶν ἀπέναντι σὲ κάθε πρόβλημα: ὁ πιστὸς δὲν ζητᾷε τὴ λύση τοῦ προβλήματος, ἀλλὰ τὴν ἐφαρμογὴ καὶ στὸ πρόβλημα αὐτὸ τῶν γενικῶν «ἀρχῶν-λύσεων» ποῦ τοῦ παρέχει ἡ πίστις του. Τὸ κάθε πρόβλημα δηλαδὴ ἀντιμετωπίζεται α ῥιοιὶ ὡς «λυόμενον διὰ τῆς τάδε μεθόδου», καὶ φυσικὰ: «μόνον δι' αὐτῆς». Τὸ πρόβλημα λοιπὸν εἶναι μιὰ ἀρένα ὅπου θὰ ἐπιδειχθῆ ἡ ἰσχὺς τῆς ἰδεολογίας-πίστεως.

Γιὰ τοῦτο καὶ προσπαθοῦμε ν' ἀποδείξουμε ὡς «ἀνύπαρκτο» τὸ πρόβλημα ποῦ ὑποφιαζόμεστε πῶς θὰ σπᾷται τὰ δόντια τῆς πίστεώς μας, γιὰ τοῦτο καὶ θηγάμαστε προσωπικὰ ἀπὸ μιὰ ἀμφισβήτηση τῆς ἰδεολογίας μας, γιὰ τοῦτο καὶ αἰσθανόμεστε «προδομένοι», ἂν δὲν μωρέση ἡ ἰδεολογία μας νὰ λύσῃ κάποιον πρόβλημα καὶ προσπαθοῦμε μανιασμένοι νὰ τὴν καταργήσουμε ἀπ' ὄλα (πάλι!) τὰ σημεῖα τοῦ ἐπιστητοῦ. Βλέπουμε δηλαδὴ πῶς οἱ πίστεις ὀδηγοῦν στὸ φανατισμὸ - τοὸ δ π ο ἰ ο ὡ ἡ ἰ σ τ ο ρ - ρ ι κ ἡ λ ε ι τ ο ὡ ρ γ ἰ λ α ἔ γ κ ε ι τ α ι ἀ κ ρ ι β ῶ σ τ ὸ ὅ τ ι κ α τ α ρ γ ε ῖ τ ὸ Π ρ ὶ σ ω π ο !..

Ἔτσι, ἡ ἰδεολογία ἀποτελεῖ ἕνα ὑποκατάστατο τοῦ Μύθου· καὶ ἀπὸ τὴν ἂποψη αὐτῆ, ὅσο κι ἂν φαίνεται παράδοξο, μιὰ πλήρης μελέτη τῆς Μυθολογίας θάπρεπε νὰ περιλαμβάνῃ ὅ χ ι μ ὶ ν ο τὰ σκάνδαλα τοῦ Ἀπόλλωνα, ἀλλὰ καὶ τοῦ DNA, ὄχι μόνον τῆς περιπέτειος τοῦ Ζίγκφριντ, ἀλλὰ καὶ τῆς Θεωρίας τῆς Σχετικότητος.

Θάλεγε κανεὶς, πῶς ὕστερα ἀπ' αὐτὰ θάπρεπε νὰ χαρακτηρίσουμε κάθε ἰδεολογία, κι ἀκόμη κάθε θεωρία, ὡς «ἐμπόδια» τοῦ πνεύματος. Ἄλλ' ὡς σταθοῦμε σ' ἕνα σημεῖο: πότε μιὰ ἰδεολογία παύει νὰ εἶναι μιὰ πιθανὴ ἐξηγητικὴ μέθοδος καὶ γίνεταί θρησκευτικὴ πίστις; Πρῶτον, ὅταν μιὰ ἰδεολογία εἶναι ἡ τείνη νὰ γίνῃ «Σωτηριολογία». Δεύτερον, ὅταν εἶναι ἡ τείνη νὰ γίνῃ μεσσιανικὴ. Τρίτον, ὅταν διεκδικῆ μιὰ ἀπόλυτη ἐξουσία, ὅταν δηλαδὴ ἰσχυρίζεταί πῶς μόνη αὐτὴ δύναται νὰ λύσῃ ὄλα τὰ προβλήματα. Πεποιθήσεις ποῦ περιέχουν αὐτὰ τὰ στοιχεία, πρέπει νὰ εἴμαστε βέβαιοι πῶς ἀποτελοῦν θ ρ η σ κ ε ι α ἡ ὑποκατά-

στατὸ τῆς. Μπορεῖ νὰ θέλουμε μολαταῦτα νὰ τὴν ἀποδεχθοῦμε. Εἶναι, προφανῶς, δικαίωμα μᾶς, ἀλλ' ἄς μὴ τὴν χαρακτηρίσουμε «ἐπιστήμη». Ὁ πιστὸς μιὰς θρησκείας ἔ χ ε ι ἂ π ο ὀ δ ε χ ὀ ἡ ἡ τ ἡ χ ρ ἡ σ ἡ τ ο ὡ ἀπὸ τὴν πίστιν, θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸ ποῦ σὺν ὄργανο σκοπῶν ποῦ τὸν ὑπερβαίνουν. Ἄλλ' ὁ ἐπιστήμων δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ θεωρῆ τὴν πίστιν ὡς ὄ ρ γ α ν ὸ τ ο ὡ, νὰ τὴν ἐκτιμᾷ ὅσο τὸν ὑπηρετεῖ, νὰ μὴ νοῆ τὸν ἑαυτὸ ποῦ «ὄργανο ἰδεολογίας». Ὁ μικροβιολόγος δὲν εἶναι δυνατόν νὰ πιστεῦῃ στὸ μικροσκοπιο, ἀλλὰ στὸ τί αὐτὸ τοῦ ἀποκαλύπτει. Μπρὸς σ' ἕνα νεώτερο, πῶς ἀποδοτικὸ, θὰ πετάξῃ τὸ παλιὸ ποῦ, ἀμέσως. Καί, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὅσο κι ἂν ἀγαπᾷ τὸ μικροσκοπιο τοῦ, π ο τ ε δὲν θὰ βελήσῃ νὰ σῆσιν πῶς μ' αὐτὸ μπορεῖτε νὰ μελετήσετε τὰ ἄστρα.

Ὅλοι λοιπὸν ἔχουμε κάποια σχέση μὲ ὄργανα, μὲ ἰδεολογίες· τ ὸ ε ρ ὡ τ ἡ - μ α ε ἶ ν α ι : Π ο ι ὀ σ ὀ π ἡ ρ ε - τ ε ἶ π ο ι ὀ ν ;

Ἄν τώρα προσπαθήσουμε νὰ δοῦμε τί ἀκριβῶς συμβαίνει στὸ χῶρο τῆς Κοινωνιολογίας, θ' ἀντιληφθοῦμε ἀμέσως πῶς οἱ περισσότεροι ἀπὸ μᾶς ἔχουν καθαρὰ θ ρ η σ κ ε υ τ ι κ ἔ σ πεποιθήσεις καὶ οἱ ἀναλύσεις διαφόρων κοινωνιολογικῶν προβλημάτων ποῦ ἐπιχειροῦμε εἶναι ἀπελιπιμένες προσπάθειες τῶν «ἀκλόνητων» (δυστυχῶς μόνον ἐντός μας) ἰδεολογιῶν. Οἱ κοινωνιολογικῆς «Σωτηριολογίες» δίνουν καὶ παίρνουν, τονίζόμενες ἀπὸ τὴν ἀνόνητη πεποίθησιν πῶς κι ἂν μιὰ ἰδεολογία δέν συντελῆ στὴν ἐπιστήμη, συντελεῖ πάντως στὴν προώθησιν κάποιου κόμματος.

Ἰδιαίτερα τὸ πρόβλημα τῆς ἀνάπτυξης στάθηκε, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ἀκόμη ὀπου ἡ νεαρὴ ἀστικὴ τάξι ἀνεκάλυπτε τὴν ἡδονὴ τῆς ἐξουσίας, ἕνας Μῦθος. Σ' αὐτὸ συντελέσει πάρα πολὺ καὶ ἡ ἀκλόνητη πίστις ἐπὶ τὴν «πρόδο». Ἡ ἰδεολογία τῆς τότε ἀστικῆς τάξης στηριζόταν σ' ἕνα sine qua non: ὁ ἀστὸς ἦταν ὀπωσδήποτε «πρόδος», σὲ σχέση μὲ τὸν φεουδάρχην. «Πρόδος», «ἀνάπτυξις», «ἐξέλιξις», «ὑπάρχουν» καὶ ὄχι μόνον «ὑπάρχουν», ἀλλὰ εἶναι καὶ σὲ θέσιν νὰ μᾶς «ὀδηγήσουν» στὸν «Παράδεισο», ὀπὸ τῆ «φωτεινὴ ἡγεσία» τῆς ἀστικῆς τάξης.

Ἔτσι, στὸν τύπο τοῦ Ἄ ὀ δ ἂ μ ἀντιπαράταχθηκε ὁ τύπος τοῦ Ἄ σ ὡ τ ο ὡ. Ἄν ὁ Μεσαίων τοποθετοῦσε τὸν «Παράδεισο» στὸ μακρὸν παρελθόν, ὁ «Ἀιώνιας τῶν

Φώτων» τὸν τοποθέτησε σ' ἓνα προβλεπτό μέλλον. Ἡ θεωρία τῆς «προόδου» ἦταν ἀπὸ τότε π ε ρ ι σ σ ὶ τ ε ρ ο μιά concupiscentia παρὰ μιὰ inductio «ἐνθουσιώδεις» ἐπιστήμονες καὶ «πρωτοπόροι φιλόσοφοι», ριχτήκαν στὸν ἀγῶνα γιὰ μιὰ «τεκμηρίωση» τῆς «ἀνάπτυξης». Θάταν περιττὴ ἡ ἀναφορά ἀνομάτων καὶ ἔργων. Ἄν ἀφαιρέσουμε τὸν Ρουσσώ (ὁ ὁποῖος τοποθέτησε τὸ πρόβλημα σὲ μιὰ βάση τέτοια πού σήμερα χειροκροτεῖ ὁ στρουκτουραλισμός), ἔλ' οἱ ἄλλοι, νομικοί, βιολόγοι, φιλόσοφοι κάθε ἀπόχρωσης, κοινωνιολόγοι (ἀρτιγενεῖς ἄλλωστε), οἰκονομολόγοι, φυσικοί, ἀκρόμη καὶ ἀστρονόμοι θεοποιοῦσαν μιὰν ἐξέλιξη, ἐπεδίωναν μιὰν ἀνάπτυξη καὶ ἐναβρόνονταν ὅτι «συμβάλλουν» στὴν «πορεία» τῆς

«προόδου». Τώρα γιατί, γιὰ τὸ Σόμπαν, νὰ εἶναι μιὰ «πρόδος» ἢ γένεση τοῦ ἡλιακοῦ μᾶς συστήματος αἰφνης, εἶναι κάτι πού μόνον ὁ Laplace κατάλαθε. Καὶ τὸ ὅτι, γιὰ νὰ εἶσαι τόσο βέβαιος γιὰ τὴν «ιστορικὴ πρόοδο» θὰ πρέπει νὰ καταφύγῃς σὲ μέγιστη δόση ιστορικής πιθανολογίας (τόσο ἀντιεπιστημονικῆς), ὅλοι ἴσως τὸ κατάλαβαν, ἀλλ' ἐσιώπησαν. Ὁ Μῦθος τῆς «ἀνάπτυξης» φούντωσε. Ἀκόμη καὶ ὁ Μάρξ (πού θεωρεῖται, περιέργως, ἀπὸ τόσο πολλούς, ὡς ὁ «ἀντίπους» τοῦ ἀστισμοῦ) δὲν διεφώνησε μὲ τὴν «Σωτηριολογία» τῆς «ἀνάπτυξης» — ἀντιθέτως! — ἀλλὰ μόνον μὲ τὸ πρόσωπο τοῦ Μεσσία. Ἦάιος ὁμοῦ τὸν Μῦθο, ἐνισχύοντας μάλιστα τὸ στοιχεῖο τῆς Δευτέρας Παρουσίας μὲ τὸν ντετερμινισμό.»

Ο ΚΑΘΕ ΑΤΑΛΑΝΤΟΣ ΚΑΙ ΚΑΘΕ ΝΕΚΡΟΣ πνευματικά, κι ἀπὸ δεκαετίες (γιὰ νὰ μὴν ποῦμε: ἀπὸ γενεσιμιοῦ του) ἔχει γίνει μέλος τῆς ἄθλιας ἐπιτροπῆς βραβείων τοῦ Ἐθνικοῦ μας Ἰνστιτούτου. Βάλτε μὲ τὸ νου σας τί ἀηδίες ἔχουμε νὰ μάθουμε ὅτι «ἐβράβευσαν» καὶ φέτος γι' «ἀριστουργήματα» οἱ «ἀγραφιότηδες» κ' οἱ ρουσφετολόγοι τῶν αἰώνων («ἡμετέρων»)!

Δέ σ ο β α ρ ε ὑ ο ν τ α ι οἱ «κυβερνήσεις μας» ποτὲ στὰ πνευματικά. («Ἐνῶ, τάχα, στ' ἄλλα;») θὰ πῆτε... Ἔ, ἄς τὸ «διορθώσουμε»: «Ὁ ὕ τ ε κ α ἰ σ τὰ πνευματικά!»)

Ο ΚΑΘΕ ΓΕΛΟΙΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ βαφτίζει... «μεγάλους» (τῆς Λογοτεχνίας μας) ὁποιοὺς ἀσήμαντους ἢ μέτριους ἢ καὶ κοινούς ντενεκέδες γουστάρει! Ἔτσι, στὰ μὲ καπούλια ἀγράμματα καὶ θρασυτάτα Νέα, διαβάσαμε «συνεντεύξεις» μὲ «μεγάλους» μας (λέει) κάτι μικροτάτους καὶ κάτι ἀπλῶς «καλοὺς» (ἦ: «σχεδὸν καλοὺς», ἦ: «ἀ λ λ ο τ ε φαγώσιμους, ἀπὸ χρόνια ὁμως ὀ χ ι π ι ἄ»).

Ἡ καρπαζὰ καταργήθηκε γιὰ τοὺς ἀναιδεῖς πού βουτᾶν μιὰ στήλιτσα καὶ ξεχνῶνουν τὶς βλακειῖες τοὺς στὸ ἔρμιο κι ἀπροστάτευτο κοινὸ; Ἄλλὰ βέβαια!.. Ἐδῶ τόχουνε ρίξει (ἔλα τὰ μεγάλα «Συγκροτήματα» παλιοφυλλάδων) στὸ σορολόπι!

Η ΧΑΡΙΣ ΙΓΓΛΕΣΗ, φίλοι, πού δημοσιεύσαμε [στὸ 6-7 τεῦχος μας (σ. 532-40)] τὸ ξεκαρδιστικὸ τῆς διήγημα γιὰ κείνον τὸν ἀξέχαστο κωμικοτραγικὸ Φιλιπποπό, πού δὲν εἶχε τὰ κότσια ὁ δόλιος (: εἶπερ ἴσην ρώμην γνώμη, Δημόσθενες, εἶχες, / οὔποτ' ἂν Ἑλλήνων ἦρξεν Ἄρης Μακεδόν!) - ἡ λαμπρὴ Χάρις Ἰγγλέση π έ θ α ν ε στίς 14 Σεπτεμβρίου.

Ἔτσι πᾶν χαμένοι — κι ἄ γ ν ω σ τ ο ι στοὺς πολλούς (πού διψᾶ-

νε ποιότητες), και ἀ τ ῖ μ η τ ο ι ἀπὸ τὸ πανάθλιο πάντα Κατεστημένο μας, τὸ ἀκλόνητο, δ ῖ χ ω ς κ α μ μ ι ἄ π ο τ ῆ ἀναγνωριστική» τους κ' εὐρύτερα π α ι δ ε υ τ ι κ ῆ ἔ π ι σ ῆ μ α ν σ η (ἀμ' πῶς ἀλλιῶς φτιάχεται παράδοση και παιδεία;) ἀπὸ τὸ βαθύτατα ἀ ν τ ι π ν ε υ μ α τ ι κ ὸ μας κράτος — οἱ μὲ κάποιαν ἀξία σ' αὐτὸ τὸν Τόπο!

Θορυβοῦν, γιὰ τόσα και τόσα ντενεκεδένια, και σκάρτα, και νόθα (και γιὰ τὰ σ κ ο υ π ῖ δ ι α π ρ ἄ γ μ α τ ι) ὅλες οἱ βρωμερές στῆ-λες τῶν παλιοφυλλάδων (και τῶν τάχα «πνευματικῶν» ἐντύπων μας)· ἀλλ' ἄμα χάνεται κάποιος πού ἀ ξ ῖ ζ' ἀ λ ῆ θ ε ι α, και ὡς ἐκ τούτου δὲ ν ἔγλειψε, δὲ ν συγχωροῦσε, δὲ ν προσκυνοῦσε τὰ μηδενικά τους και τίς «κρατούσες» μηδενικότητές τους: οὐ τε κ ο υ β ῆ ν τ α! ("Ἡ: κουβέντες συμβατικές, κ α τ α θ α φ τ ι κ ῆ ς π ρ ἄ γ μ α τ ι - κ ι ἄ λ λ α λ ὄ γ ι α, ῥ ῆ π α ι δ ι ἄ !)

Και στὸ μεταξὺ: «μέγας συγγραφεὺς» ὁ κύριος «τοσοδίτσας» μας, «μεγάλῃ ποιήτρια» ἡ κυρα-προεδρίνα μας, δ ῖ χ ω ς ο ὐ τ ε μ ι ἄ γ ρ α μ μ ῆ π ο ῦ ν ἄ χ η σ χ ῆ σ η μ ῆ κανενός εἶδους λογοτεχνία ὀ... «ἀγρότης» μας, κ ι ο ὐ τ ε μ ι σ ὸ σ τ ῖ χ ο ἡ κ α θ ὀ λ ο υ « π ο ι ῆ τ ρ ι α » ν ἑ α π ἄ π ι σ σ ἄ μ α ς !.. Καὶ δὲ μᾶς παίρνει ὁ διάολος νὰ μᾶς σηκώσῃ!

"Α, Χάρις, ἐκεῖ πού λυώνεις... Θὰ ἡσύχασες, τώρα, ἀπ' τοὺς ἐμε-τούς πού σοῦ 'φερναν, χρόνια και χρόνια, ὄλ' αὐτά!.. Καὶ θὰ γελάῃ τὸ πνεῦμα σου — ἂ ν ὑπῆρχε «πνεῦμα» χωρὶς κορμί! — μ' ὅσα τοὺς σούρ-νευμε κ' «ἐξ ἀφορμῆς» τοῦ θανάτου σου... ("Ἄμ γιὰ τί ἄλλο εἶναι χρή-σιμοι στὴ ζωὴ οἱ θάνατοι; Γιὰ νὰ βγάζουνε λόγους και ἀφιερῶματα οἱ φαρισαῖοι Πετροχάρηδες και νεοπετροχάρηδες;..)

Κάνε, Χάρις, παρέα ἐκεῖ μὲ τὸ Φαῖδρο... Βρῆτε και τὸν πατέρα, και ἀπολαῦστε πῶς θὰ βρίζῃ: «—"Οχι σ' ἐμᾶς αὐτά!..»

Καλύτερα ἐκεῖ (ἂ ν ὑπῆρχε τάχα κάτι πέραν τοῦ σιχαμεροῦ ἐδῶ) παρὰ ἐ δ ῶ, κ' ἔ τ σ ι !..

"Οχι «ἐλαφρόν» β α ρ ῦ τὸ χῶμα νάχης πάνω σου κ' ἐσύ! Νὰ μ ῆ ν ἀκοῦς, νὰ μ ῆ σ ο ῦ φ τ ἄ ν η τίποτ' ἀπ' τὰ βρωμερά, πού ζοῦν και βασι-λεῦουν ἀθάνατα - τὰ μόνα πράγματι ἀ θ ἄ ν α τ α ἐδῶ στὴν «ἀθάνατη»: τ' Ἄδεια και τὰ Σάπια, τὰ θρασυτάτα..!

Ο ΦΩΤΗΣ ΗΡΑΚΛΗ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ, μεγαλύτερος ἀδερφός τοῦ Ρένου, μὲς σὲ πέντε μέρες πέθανε (τὴν Κυριακὴ τ' ἀπόγευμα, 3-10-76) ἀπὸ ἀκατάσχετη ἐγκεφαλικὴ αἰμορραγία, ξαφνικὴ, ἀπρόσμε-νη, και κατὰ τὴν ὁποία δὲ συνῆλθε διόλου.

Ἦταν ὁ πρῶτος γιός τοῦ Ἡρακλῆ Ἀποστολίδη, γεννημένος στίς 3-3-14. Ἐργοδηγός, και λαμπρός σχεδιαστής, βαθύτατα ἡμερος και συναίσθηματικός - κάτι πού πάντα πληρώνεται ἀκριβὰ σ' αὐτὸ τὸν κόσμο.

Ἀγαποῦσε τὴ Μουσικὴ - ὡς τὸ θάνατο· τοὺς Ρώσους· τὸ Ντοστο-γέβσκι· τὰ Μαθηματικά... Ἡ μάννα του ζῆ, ὀγδονταενηνιά χρονῶ, και δέν τῆς εἶπαν πῶς πέθανε ὁ γιός της...

Σῶζονται λίγα γράμματά του, στὸ Ρένο, κατὰ τὸν Ἐμφύλιο — μὰ εἶναι λίγες οἱ λέξεις τους, ἐλάχιστες, κ' ἐλάχιστα σημαντικὲς γιὰ ὅποιον ἄλλον — κ ι ἀκόμα λιγώτερα σχέδιά του («ιδανικῶν του») σπιτιῶν.

Πολλοί δέν αφήνουν σημάδια πίσω τους... "Ίσως είν' οί γνησιώτεροι. 'Ο Φώτης έφυγε στρατιώτης για τήν 'Αλβανία, τó Σαράντα, κ' ήταν ένα παλληκάρι ώς εκεί άπάνω, ένα όγδόντα δύο, ξανθό κι όλόγερο. Γιόρισε πέντε δάχτυλα κοντήτερος, καμπουριασμένος, σχεδόν σά γέρος, γιομάτος ψείρα κι άρρωστος... "Έλεγε, και τότε και πάντα, πώς για όλα φταιεί ό πόλεμος!..

Έίχε μανία με τις μοτοσυκλέττες, και προτού άρρωστήση (πρίν δεκαπέντε χρόνια) έτρεχε με μιά όσο πιό καταπόδι μπορούσε στο θάνατο!

"Όστερα, τó που μέτραγε κάθε πρωί «τά επί τών τάφων έργα», και στα τέσσερα (τότε) νεκροταφεία τής 'Αθήνας, για λογαριασμό του Δήμου όπου δούλευε — τέσσερα χρόνια, κάθε πρωί, να μετράη τούς τάφους! αυτή τή δουλειά του'χαν δώσει (γιατ' ήταν τίμιος και δέν έμπαινε σέ «κλίκες») — αυτό τόν πείραζε (θάταν τó τελευταίο που τόν πείραζε κρίσιμα σ' αυτό τόν κόσμο) κι άρρώστησε...

Δέ μπορούσε πιά να καβαλλάη μοτοσυκλέττα... "Έμενε σπίτι, κοιτάζοντας τόν τοίχο (ή τή θάλασσα, πέρα, τά καλοκαίρια), κι άκούγοντας μουσική - μήν κάνοντας, μή λέγοντας παρά μόνο τ' άπόλυτ' αναγκαία.

Δέν ήθελε τίποτα πιά άπ' αυτό τόν κόσμο - κ' είχε διώξει όλότεια άπό τή ζωή του κάθε συμβατικότητα και ψευτιά κι άνουσιότητα... Δέν έβγαينه, δέν ήθελε τίποτα να δή, τίποτα παραπάνω άπ' όσα ήξερε να μάθη - δέν ήθελ' άλλους να γνωρίση, άλλους ν' αγαπήση, άλλοι να τόν αγαπήσουν... Φτάναν αυτοί.

Μά ξεμασκαρεύεται τέλεια έτσι ή «ζωή» - κ' ίσως ν' άποτελείωσει μέσα του με τó ψέμμα της όλο, και παραδόθηκε όρμητικά στην άφασία και στο θάνατο!.. Σά να'χε βρη τήν πιό πεντάμορφη άστραφτερή τετρακύλινδρη δυό χιλιάδων κυβικών, και τής ψιθύρισε πάν' άπ' τόν άγριο προβολέα: «— Ό ρ ο μ α, αγάπη μου! Φ ύ γ α μ ε!.. Τόν προλαβαίνουμε τó Μ α υ ρ ο, πρίν άπ' τή Στροφή!..»

Κι άνοίγοντας όλο τó γκάζ: «Τ' ό ν π ι ά σ α μ ε!..»

Κάπως έτσι... Με τ' όνειρό του, τó παιδικό, ά κ έ ρ ι ο!

«'Ηταν», θά πήτε, «πνευματικός, και τó γράφουν τά Τετράμηνια!»

Όύ! παρατάτε με, φίλοι, με τούς «πνευματικούς» κι όλα τά εισαγωγικά τους!.. Τό πνεύμα-αίμα δέν έχει εισαγωγικά, κ' ή αγάπη δέ δίνει «άποδείξεις». Άνοίγει όλο τó γκάζ κι όρμάει στους αγαπημένους!

ΔΕΙΓΜΑ ΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ ΦΩΤΗ ΗΡ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ ΑΠ' ΤΟΝ ΙΨΕΝ:

Πεέρ Τυύντ:

*Ντά γιατá τó μπορεί μοιάχα
γα' γαι να'νείς ευείνο πού' γαι.*